

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ ve TEFTİŞİ ANABİLİM DALI**

**ADANA İLİ,
GENEL LİSE ve ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN
OKULDAKİ KURAL DIŞI DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN
ÖĞRETMEN ve ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali İhsan Okat

Ankara - 2006

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ ve TEFTİŞİ ANABİLİM DALI**

**ADANA İLİ,
GENEL LİSE ve ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN
OKULDAKİ KURAL DIŞI DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN
ÖĞRETMEN ve ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali İhsan Okat

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İnyet Aydın

Ankara – 2006

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, “genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmen ve öğrencilerinin görüşlerine göre, öğrencilerin okulda hangi kural dışı davranışları, ne düzeyde gösterdiği; öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin olarak genel lise öğretmen ve öğrencileri ile endüstri meslek lisesi öğretmen öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın her safhasında hiçbir zaman yardımlarını ve desteğini esirgemeyen, araştırma süresince önerileri ile bana yol gösteren, her fırsatta beni motive eden danışmanım Prof. Dr. İnyet Aydın’a; özet bölümünün İngilizce çevirisini yapan Yar. Doç. Dr. Şakir Çinkır’a; anketle topladığım verilerin işlenmesinde yardımlarını esirgemeyen Araştırma Görevlisi Kürşad Yılmaz’a; anketin uygulanmasında son derece kolaylık gösteren araştırma evreninde bulunan okul yöneticilerine, öğretmen ve öğrencilerine katkılarından dolayı içtenlikle teşekkür ediyorum.

Ayrıca her zaman yanımda olarak sıkıntılarımı paylaşan eşim Aynur’u ve bu çalışmam süresince oyun saatlerinden çaldığım oğlum Efe’yi sevgiyle anıyorum.

Ali İhsan Okat
ANKARA, 2006

ÖZET

ADANA İLİ, GENEL LİSE ve ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİNİN OKULDAKİ KURAL DIŞI DAVRANIŞLARINA İLİŞKİN ÖĞRETMEN ve ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Ali İhsan Okat

Yüksek Lisans Tezi: Eğitim Yönetimi ve Teftişi Programı

Danışman: Prof. Dr. İncayet Aydın

Kasım – 2006

Bu çalışma, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okuldaki kural dışı davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesine ve karşılaştırılmasına yönelik tarama modelinde bir araştırmadır.

Araştırmanın hedef evrenini, Adana ili merkez ilçelerinde bulunan endüstri meslek lisesi ve genel lisenin dokuzuncu sınıf öğrencileri ve bu okulların dokuzuncu sınıflarında derslere giren öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde, 350 öğretmen ve 405 öğrenci olmak üzere toplam 755 katılımcı bulunmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anketler ile toplanan verilerin analizi, SPSS istatistik programı ile yapılmıştır. Analizlerde aritmetik ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Ayrıca, öğretmen ve öğrencilerin okulda kural dışı davranışları hakkındaki görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını bulmak için t-testi analizleri kullanılmıştır.

Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Genel lise öğrencilerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en çok” yaptıklarını düşündükleri davranış; “derste arkadaşlarıyla konuşma”dır. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en çok” yaptıklarını düşündükleri davranış; “arkadaşlarına lakap takma”dır.

Genel lise öğretmenlerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en çok” yapıldığını düşündükleri davranış; “ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme” dir. Endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en çok” yapıldığını düşündükleri davranış; “arkadaşlarına karşı kaba konuşma” dir.

Genel Lise öğretmenleri ile Meslek Lisesi öğretmenlerinin, öğrencilerin kural dışı davranışları ile ilgili görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Genel lise öğretmenleri, Endüstri Meslek lisesi öğretmenlerine göre öğrencilerin kural dışı davranışları daha az yaptıklarını düşünmektedir.

Genel Lise öğrencileri ile Meslek Lisesi öğrencilerinin, kural dışı davranışları ile ilgili görüşleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

SUMMARY

THE OPINIONS OF TEACHERS AND STUDENTS REGARDING TO MISBEHAVIOURS AT GENERAL AND VOCATIONAL HIGH SCHOOLS IN ADANA PROVINCE.

Ali İhsan Okat

Master Thesis: Program of Educational Management and Supervision

Supervisor: Prof. Dr. İnyet Aydın

November– 2006

This is a descriptive study which aimed to find out and compare the opinions of teachers and students regarding the misbehavior at general and vocational high schools.

The population of the survey composed of teachers and the ninth grade students who are taught in Vocational High Schools and General High Schools in Adana province. The participant of the research sample (In total 755) included 350 teachers and 405 students.

The questionnaire was used as a data gathering technique. The data collected thorough questionnaires have been analyzed by using SPSS (Statistical Package for Social Sciences). During the analysis, arithmetic mean and the Standard deviation were found. In addition, in order to find out whether or not there is any significant differences between the opinions of teachers and students about the misbehaviors of students at school the t-test were used.

The main findings of the research can be summarized as follows.

As far as the misbehaviors according to the General High School students are concerned, the main misbehavior found to be “ talking with their friends during the lesson”. When looked at the misbehaviors according to the Vocational High School students, “giving nicknames to their friends” found to be the mostly used one.

Of all the misbehaviors included in the questionnaire the most applied primary misbehaviors according to the teachers of General High school was; “waiting in front of the door although the bell rings”. This is “talking unkindly towards their friends” for Vocational High School teachers.

It has been found that, there is a significant difference between the opinions of General High School teachers and Vocational High School teachers about the misbehaviors of the students. When General High School teachers and Vocational High School teachers’ opinions are compared, General High School teachers think that students are doing less misbehavior.

It has been found that there were no significant differences between the opinions of General High School students and Vocational High School students about the misbehaviors of the students.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

ÖNSÖZ

ÖZET

SUMMARY

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
Problem	1
Ortaöğretim Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri.....	4
Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğine Göre Kural Dışı Davranışlar.....	10
İlgili Araştırmalar.....	11
Araştırmanın Amacı.....	17
Araştırmanın Önemi.....	17
Sınırlılıklar.....	20
Tanımlar.....	20

BÖLÜM II

YÖNTEM.....	21
Araştırmanın Modeli.....	21
Hedef Evren ve Örneklem.....	21
Katılımcılara İlişkin Bilgiler.....	22
Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi.....	24
Verilerin Toplanması.....	30
Verilerin Analizi.....	30

BÖLÜM III

BULGULAR ve YORUM.....	31
Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Görüşlerine Göre, Öğrencilerin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışların Gösterilme Düzeyleri.....	31
Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar.....	31
Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar.....	35
Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar.....	40
Diğer Kural Dışı Davranışlar.....	44
Öğrencilerin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Genel Lise Öğrencileri ile Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Görüşleri Arasındaki Fark	49
Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre, Öğrencilerin Okulda gösterdikleri Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışların Gösterilme Düzeyleri.....	49
Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar.....	50
Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar.....	54
Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar.....	59
Diğer Kural Dışı Davranışlar.....	63
Öğrencilerin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Genel Lise Öğretmenleri ile Endüstri Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Görüşleri Arasındaki Fark.....	67

Genel Lise Öğrencilerinin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Genel Lise Öğretmen ve Öğrencilerinin Görüşleri Arasındaki Fark.....	68
Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Endüstri Meslek Lisesi Öğretmen ve Öğrencilerinin Görüşleri Arasındaki Fark.....	69

BÖLÜM IV

Sonuçlar.....	71
Öneriler.....	74
KAYNAKÇA.....	76
EKLER:.....	79

- 1 - Anket
- 2 - MEB, Ortaöğretim Kurumları Disiplin Yönetmeliğinin 27. maddesi
- 3 - Tez çalışması için kaymakamlıktan alınan onay
- 4 - Tez çalışması için ilçe milli eğitim müdürlüğünden alınan onay
- 5 - Anket uygulanması için valilikten izin isteme ile ilgili dilekçe
- 6 - Anket uygulanması için alınan valilik onayı

TABLolar LİSTESİ

Tablo No		Sayfa
1	Araştırmanın Hedef Evreninde Bulunan ve Örnekleme Alınan Dokuzuncu Sınıf Öğrencisi ve Bu Öğrencilerin Derslerine Giren Öğretmen Sayılarının Dağılımı	22
2	Araştırmaya Katılan Öğretmenler İle İlgili Kişisel Bilgiler	23
3	Araştırmaya Katılan Öğrenciler İle İlgili Kişisel Bilgiler	23
4	Ön Uygulama Veri Setinin KMO ve Barlett Testi Sonuçları	26
5	Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları	26
6	Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları	27
7	Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar Alt Ölçeğinde Yer Alan maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları	28
8	Diğer Kural dışı Davranışlar Alt Ölçeğinde Yer Alan maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları	29
9	Ağırlıklı Aritmetik Ortalamaların Değerlendirme Aralığı	30
10	Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışların Gösterilme Düzeyi İle İlgili Öğrenci Görüşleri (Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar)	31
11	Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin, Öğretmenlere Karşı Gösterdikleri Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları	35
12	Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışları Ne Düzeyde Gösterdikleri İle İlgili Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı (Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar)	36
13	Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin, Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları	40
14	Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışları Ne Düzeyde Gösterdikleri İle İlgili Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı (Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar)	40
15	Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin, Ders Ortamında Gösterdikleri Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları	44
16	Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışları Ne Düzeyde Gösterdikleri İle İlgili Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı (Diğer Kural Dışı Davranışlar)	44
17	Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin, Diğer Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları	48
18	Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin, Öğrencilerin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları	49
19	Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışların Gösterilme Düzeyi İle İlgili Öğretmen Görüşleri (Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar)	50

20	Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğretmenlerinin, Öğrencilerin Öğretmenlere Karşı Gösterdikleri Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları	53
21	Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışları Ne Düzeyde Gösterdikleri İle İlgili Görüşlerinin Dağılımı (Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar)	54
22	Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğretmenlerinin, Öğrencilerin Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları	58
23	Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışları Ne Düzeyde Gösterdikleri İle İlgili Görüşlerinin Dağılımı (Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar)	59
24	Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğretmenlerinin, Öğrencilerin Ders Ortamında Gösterdikleri Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları	62
25	Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışları Ne Düzeyde Gösterdikleri İle İlgili Görüşlerinin Dağılımı (Diğer Kural Dışı Davranışlar)	63
26	Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğretmenlerinin, Gösterdikleri Diğer Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları	67
27	Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okula Göre T Testi Sonuçları	67
28	Genel Lise Öğrencileri ve Öğretmenlerinin, Genel Lise Öğrencilerinin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Göreve Göre T Testi Sonuçları	68
29	Endüstri Meslek Lisesi Öğrencileri ve Öğretmenlerinin, Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Göreve Göre T Testi Sonuçları	69

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem ortaya konulmuş; ortaöğretim öğrencilerinin gelişim özellikleri, iletişim süreci ile ortaöğretim kurumları ödül ve disiplin yönetmeliği açıklanmış; ilgili araştırmalar tanıtılmış; araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıkları belirtilmiştir.

Problem

Ortaöğretim çağındaki öğrenciler, biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel özelliklerinden dolayı farklı davranışlar göstermektedir. Bu davranışlar, okulun dış kapısından girildiği andan itibaren ayrı bir önem arz eder. Gösterilen davranışlar, toplumda olumlu ya da olumsuz olarak algılanmakta ve bu algılamalara göre karşı davranış sergilenmektedir.

Okulda, eğitsel çabaları engelleyen her türlü davranış, istenmeyen davranış olarak adlandırılır. İstenen davranışı “bana göre” olmaktan çıkaran, kurallardır (Başar, 1999, 95). Kural dışı davranış, okul içinde disiplin ve ahlak kurallarına uymayan, öğrencilerden yapmamaları beklenen davranışlar olarak tanımlanabilir.

Öğrencilerin sergiledikleri kural dışı davranışların nedenleri okul dışı sebeplerden olabildiği gibi, okul içi sebeplerden de kaynaklanabilir. İlköğretimde öğrencilerin ikamet ettikleri yerleşim birimlerinin özellikleri yaklaşık bir birine benzer iken, ortaöğretimde, liselerin daha az olması, daha geniş bir çevreden öğrenci almaları gibi birçok nedenlerden dolayı bu durum farklılaşmaktadır.

Orta öğretimin yeniden yapılandırılmasına ilişkin Talim ve Terbiye Kurulu'nun 07/06/2005 tarih ve 184 sayılı kararı ile üç yıllık genel, meslekî ve teknik liselerin eğitim ve öğretim süresi, 2005–2006 öğretim yılından itibaren dokuzuncu sınıftan başlamak üzere, kademeli olarak dört yıla çıkarılmıştır. 2005–2006 öğretim yılında, genel liseler ile endüstri meslek liselerinin dokuzuncu sınıflarında alan-bölüm seçimi yapılmayacak, 10. sınıftan itibaren

öğrencilerin başarı durumlarına göre alan-bölüm seçimi yapılacaktır. Bu durum da göz önünde bulundurularak, dokuzuncu sınıflar üzerinde araştırma yapılması uygun bulunmuştur.

Öğrencinin içine girdiği çevre hemen uyum sağlaması için gerekli değilse, bir bocalama ve uyumsuzluk devresi geçirmesine neden olabilir. Öğretmenlerine alışma, bir grup içinde kabul görme gibi geldiği çevrede hoş görülen davranış, yeni çevrede uygun görülmez (Ökdem, 2002, 32).

Başar (1999, 96-97), kitap, defter gibi ders araçlarını getirmeme; eşofmanını, spor ayakkabısını unutma; ödevini tamamlayamama; sınıf etkinliklerinden uzak durma; temizlik ve görgü kurallarına uymama; kırıncı ve küfürlü konuşma; başkalarını rahatsız etme; dersi dinlememe; başkaları konuşurken konuşma; başka işlerle ilgilenme; arkadaşlarına ve hatta öğretmene kaba ve saygısız davranmanın derste sık rastlanılabilen istenmeyen davranışlardan olduğunu; okula, arkadaşlarına ve eşyalarına zarar vermenin sınıfta da rastlanan istenmeyen davranışlardan olduğunu; nedensiz devamsızlık, sınavlarda kopya çekmek, sigara kullanmak vb. davranışların istenmeyen davranışlardan olduğunu; sınıftaki etkileşim sisteminin, istenmeyen davranış etkilediğini belirtmiştir. Ortaöğretim kurumlarında da hangi kural dışı davranışların olduğu ve bu davranışların hangi sıklıkla gösterildiğinin bilinmesine, bu davranışların gösterilme sıklığının en aza indirilebilmesi için gereksinim vardır.

Okulda disiplin ile ilgili etkinliklerin amacı, öğrencilere kendi davranışlarını beklenen davranışlarla kıyaslayarak değerlendirme alışkanlığı ve yeterliği kazandırmadır (Taymaz, 1982, 166). Öğrencilerin sınıfta sorun olarak görünen davranışları, sınıf içinde diğer öğrencileri rahatsız eden, sınıf etkinliklerini bozan, okulun ve öğretmenin beklentilerine ve kurallarına ters düşen veya sınıfta karışıklık yaratan türdeki davranışlardır. Disiplin sorunlarını çözenin aracı, istenmeyen davranışların nedenlerini tanımaktan geçer (Tertemiz, 2000, 54-55).

Sınıfın düzeyi disiplin sorunlarının oranında değişme yaratmaktadır. Genel olarak, ilkokulun disiplin olaylarının sayısı, ikinci devresindeki disiplin

olaylarının sayısından çok daha azdır. Buna karşılık ortaokulda disiplin olayları hızlı bir yükselme göstermektedir. Fakat ortaöğretim sonlarına doğru yeniden disiplin olaylarının sayısı azalmaktadır. Öğretmenin kişiliği ve sınıfı yönetme biçimi, disiplin olaylarının azalmasında ya da çoğalmasında en önemli etmenlerdir (Başaran, 1992, 233). Üst sınıflarda gençlik çağı başlar, düzene uyum sorunları artar, öğrenciler, yetişkinlerin yetkesine kızmaya, tavır almaya başlarlar. Özellikle bu çağda öğretmenlerin daha duyarlı davranması gerekir (Başar, 1999, 17). Sosyal ve fiziksel çevre insan davranışlarını etkileme gücüne sahiptir. Yapılan araştırmalar, aynı kişinin ya da belli bir grubun farklı çevrelerde farklı davranışlar sergilediğini ortaya çıkarmıştır (Barker and Gump, 1943, Akt. Dökmen, 2001, 130). Okullarda kalabalık sınıflarda bulunan, törenlerde toplu olarak bir arada olan öğrencilerin, yaşları ve sınıf düzeyleri, okuldaki yönetim biçimi gibi bir çok etken, öğrenci davranışlarını etkilemektedir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, ortaöğretimin amaç ve görevlerinin, bütün öğrencilere orta öğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak; öğrencileri, çeşitli program ve okullarla ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime veya hem mesleğe hem de yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamak olduğu belirtilmektedir (Milli Eğitim Temel Kanunu, Madde:28).

İlköğretim, zorunlu öğrenim çağıdır ve bu dönem 6–14 yaşları arasındaki öğrencileri kapsar (Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, Madde:4-z). İlköğretimi başarı ile bitiren öğrenciler, ortaöğretim kurumlarına gidebilirler. Bu dönem yaklaşık 14 yaşından sonra başlar.

Ertürk'e göre eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Aktaran: Demirel, 2003, 31). Okul, toplumdaki bireylerin eğitilmesi işlevini üstlenen toplumsal bir kurumdur. Okullarda bir grup öğrenciye toplumun ve bireyin ihtiyaçlarına göre önceden hazırlanan programlar doğrultusunda öğretim etkinlikleri sunularak öğrencilerde istendik davranış değişikliği meydana getirilmeye çalışılır (Erden,

2005, 34). Bu şekilde öğrencilerde istendik davranış değişikliği meydana getirme süreci, açık sistem kuramına göre çevreden girdi alır ve bu süreçte bir çok faktörle etkileşimde bulunulur.

Gençlik, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan; gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Genellikle ilk olgunluk belirtisiyle başlayan gençlik çağı, büyümenin durmasına kadar sürer (Yörükoğlu, 1996, 13). Gençlik çağı, ruhsal bakımdan çalkantılı, duygusal iniş çıkışların çok, davranışların çelişkili olduğu bir çağdır (Yörükoğlu, 1987, 13). Ortaöğretim kurumlarının 9. sınıflarındaki öğrencilerinin de içinde bulunduğu bu dönem, toplum ve okul tarafından belirlenen kurallara uyum sürecini de etkilemektedir.

Ortaöğretim Öğrencilerinin Gelişim Özellikleri

6–14 yaşları arasındaki dönemi kapsayan ilköğretimi başarı ile tamamlayan öğrenciler, ortaöğretim okullarına gidebilirler. Yaklaşık 14 yaşından sonra başlayan bu dönem, ergenlik çağının başlangıcıdır.

İnsan yaşamında çok önemli bazı dönemler vardır. Bu özel dönemlerden biri ergenliktir. Ergenlik, gelişim aşamaları açısından, bebeklikten sonra en hızlı gelişimin olduğu dönemdir. Bu gelişimin en önemli tartışılmaz bir parçası da ruhsal gelişimdir (Söylemez, 2005, 20). Bu bakımdan, ortaöğretim öğrencilerin durumu ayrı bir önem arz etmektedir.

İnsan, yaşamı boyunca sürekli bir gelişim ve değişim içindedir. Gençlik (ergenlik) dönemi, belki de bu gelişim sürecinin en önemli evresini oluşturur. Ergenlik dönemi, bireyde gözlenebilen sürekli ve süratli gelişimi kapsamaktadır (Yavuzer, 1994, 243). Ergenlik dönemi, biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal açıdan bir gelişme ve olgunlaşmanın yer aldığı, çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir (Yavuzer, 1993, 276). Bu süratli gelişim sürecinde istendik davranış meydana getirme çabası içerisinde bulunan okullarda, öğrencilerin hangi kural dışı davranışlarda bulunduğu bilinmesine ihtiyaç vardır.

Bazı uzmanlar 12–20 yaşları arasındaki dönemi, henüz kimliğin kazanılmaya başlandığı bir dönem olarak görürler. Bir kısım uzmanlar ise, bu dönemi, doğumdan bu yana devam eden barışçı gelişimin doğal olarak engellendiği ve gencin normal olmayan tutum ve davranışlar içinde kalmaya çalıştığı bir dönem olarak açıklar (Yılmaz, 2003, 127). Bu bakımdan bu dönemin en istendik şekilde geçirilmesi için, gençlerin okul ortamında hangi kural dışı davranışları ne sıklıkta yaptıklarının bilinmesi de uygun olacaktır.

UNESCO, ergenlik dönemini 15–25 yaş dilimleri arasında göstermektedir. Bu dönem, Türkiye’de, kızlarda 10–12, erkeklerde 12–14 yaşları arasında başlar (Yavuzer, 1994, 244). Başaran, ortaöğretim çağını kendi içinde ikiye ayırmış ve 13, 14-17 yaş arasının ilk ergenlik çağı olduğunu, bu çağın lise ve dengi okullar kademesini kapsadığını belirtmiştir (Başaran, 1992, 41). Bu dönem de ülkemizde ortaöğretim kurumlarının 9. sınıflarında bulunan öğrencileri de kapsamaktadır.

Gelişimin ergenlik dönemi çeşitli şekillerde tanımlanabilir. Büyüme atılımı ile birincil ve ikincil cinsiyet özelliklerinin belirmesiyle başlayıp fiziksel gelişimin tamamlanmasıyla sona eren ölçütü kullanan tanım bunlardan biridir. Bir başka tanım ergenliği yalnızca belli bir yaş dilimi olarak ele alır. Bir üçüncüsü ise, çocukluk rol ve statüsünden yetişkinliğe geçişi, bağımsız ve kendi kendine yeterli bir birey haline gelişi içerir. Bu üç yaklaşımı birleştirip ilişkilendirmek de mümkündür (Onur, 1987, 87).

Yörükoğlu (1996, 13), çocuklukla erişkinlik arasında yer alan; gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemini gençlik ile adlandırmakta ve gençlik çağının genellikle ilk olgunluk belirtisiyle başladığını, büyümenin durmasına kadar sürdüğünü belirtmektedir. Yörükoğlu’na göre (1987, 13) gençlik çağı, ruhsal bakımdan çalkantılı, duygusal iniş çıkışların çok, davranışların çelişkili olduğu bir çağdır. Bu çağda gençlere nasıl yaklaşılması gerektiğinin bilinmesine de ihtiyaç vardır. Türkiye’de, halen, öğretmenlik formasyonu olmayan öğretmenler eğitim sistemine alınmakta, daha sonra sistem içerisinde formasyon kazandırılmaya çalışılmaktadır. Mesleğe yeni

başlayan öğretmenlerin bu dönemdeki gençlerin davranışlarına hatalı yaklaşması da üzücü sonuçlara neden olabilecektir.

Fırtına ve gerginlik dönemi olarak da açıklanabilen ergenlik, hangi toplumda olursa olsun, her bireyin yaşadığı bir evredir. Her toplumda, ergen, çağına özgü olan duygu, düşünce, tutum ve eylem içindedir. Bu çağın temel özellikleri, duygusal coşku ve taşkınlık, çabuk kurulan ve bozulan ilişkiler, kolay etkilenme, kişiliğinin sınırlarını aşma, toplum içinde sivrilmeye, ilgi çekme, rol sahibi olma çabası biçiminde özetlenebilir (Yavuzer, 1994, 243). Eğitimcilerin gençlerin bu özelliklerini bilmesi yanında, gençlerin okul ortamında hangi kural dışı davranışları, ne sıklıkta yaptıklarını da bilmeleri uygun olacaktır.

Çok eskiden beri gençliğin büyük bocalamalar ve fırtınalarla dolu olduğu düşünülür. Plato gençliği “ruhsal sarhoşluk” olarak tanımlamış, Aristo gençleri “vurdumduymaz yaratıklar” olarak eleştirmiştir (Ekşi, 1990, 101). Bu durum belki de yaşanması gereken, gelişimin doğal bir sürecidir.

Öztürk (1989), “Psikanaliz ve Psikoterapi” adlı kitabında (Aktaran: Balabanlı, 1990, 4), ergenlik çağının, beraberinde birçok sorunları da getirdiğini; biyolojik olarak gelişmeye başlayan bireyin, bu gelişime psikolojik ve sosyal olarak da ayak uydurmak zorunda kaldığını; yetişkinlerin “Sen büyüdün artık.”, bazen de “Sen küçüksün.” sözleri karşısında bocaladığını; toplum içinde bedence yetişkin bir insan olarak, fakat hala çocuksu duygularını taşıyan ergenin, nasıl davranacağını bilemediğini belirtmiştir. Ailede de duruma göre gençlere farklı muamelede bulunmaktadır. Fiziksel olarak büyüyen, ama hala çocukça davranan gençlerin bu bocalama sürecinde yaptıkları kural dışı davranışlarda, fazla katı olunmaması gerekmektedir.

Ergenlik döneminin belki de en şanssız yönü, birçok yetişkinin 13–19 yaş gençleri için yaygın olarak beslediği tutumlardır. Gelişimin başka hiç bir dönemi bu denli olumsuz yaklaşımlara hedef olmuş değildir (Onur, 1987, 87-88). Ergen, içinde bulunduğu grubun idealleri ve sosyal standartlarıyla kendi davranışını değerlendirme durumundadır. Onun başarısı, yeteneklerini, dürtü ve ilgilerini, grup istekleri doğrultusuna yöneltmesiyle gerçekleşir. O, ancak bu şekilde,

başarılı ve kabul edilmiş bir birey olur. Ergen, grup standartları doğrultusunda, ihtiyaç ve isteklerine doyum sağlamak amacıyla sürekli faaliyet girişimlerinde bulunur. Bu evrede genç, duygusal, dengesiz, önseziden yoksun bir bireydir (Yavuzer, 1994, 243). Ergenlik döneminin temel özelliklerinden biri olan güvensizlik; ergenin atılgan, gösterişçi, ya da çekingen bir birey olmasına sebep olabilir. Bu evrede ergen, başkalarının kendisi hakkında verecekleri hükümler konusunda aşırı derecede duyarlıdır (Yavuzer, 1994, 245). Öğretmenlerin diğer öğrenciler önünde yapacağı eleştiriler gençler üzerinde son derece tesirlidir.

Sosyal davranış, bireyin başkaları tarafından etkilenmesi sonucu ortaya çıkar ve bir sosyal etkileşim sürecini içerir. Sosyal etki sonucu uyma davranışı meydana gelir. Çeşitli ortamsal etkenler, gruba uyma davranışını etkiler. Daha büyük grupların bireyi uyma davranışına itici gücü daha fazladır. Söz birliği etmiş bir grubun, üyesi üstündeki etkisi çok fazla olmaktadır. Sosyal etki kaynağının, yani kendisine uyulan kişi veya grubun algılanan mevkii ne kadar yüksekse, bireylerde meydana getirdiği uyma davranışı o kadar fazladır. Yüz yüze olma durumunda etkileme ve bunun sonucu olan uyma davranışı daha kuvvetlidir. Uyma davranışı, hem kişisel, hem de ortamsal etkenlerin etkileşimi sonucu ortaya çıkar (Kağıtçıbaşı, 1988, 80-81). Okul ortamında bulunan öğrenciler, sosyal bir etkileşim içerisinde ve bu etkileşim sonucu davranışları da değişmektedir. Öğrencilerin kural dışı davranışlarda bulunmasında uyma davranışının da nedeni vardır. Ortaöğretim döneminde, okul ve sınıf ortamında, büyük bir grup içerisinde, yüz yüze bulunan öğrencilerdeki kural dışı davranışın nedenini bu yönüyle de ele almak gerekecektir.

Ergenlik döneminin önde gelen sorunlarından biri de, ergenin değişmekte ve gelişmekte olan bedenini kabul etmesi ve bu değişime uyum gösterebilmesidir. Bu hızlı değişme ve gelişim, ergenler için önemli bir kaygı kaynağı oluşturur. Ergenin gelişim hızı ile bu değişmelere hazırlıklı olup olmaması, toplumun ergen için koyduğu ölçülerle ergenin olgunluğu arasındaki uyumsuzluk, onun davranışlarında etkili olmaktadır. Ergenler, genellikle kendilerini yaşlılarıyla kıyaslarlar. Bu kıyaslama sonucu, kendilerini onlardan daha eksik gördüklerinde üzüntü duyarlar. Karamsarlık, gerçeğe ilgili çatışmalar, kişisel üzüntü ve şüphelerin sonucunda meydana gelir. Güvensizlik

duygusu ve çevrenin takdirini kazanma arzusu, gencin başarısızlıklarını ve motiflerini incelemesine sebep olur ki, bunun sonucunda da, genç kendi yetersizliğinden haberdar olur ve kendi içine çekilebilir. İşte bu tür farklı etkenler, gencin duygusal dünyasında dengesizliklere sebep olurlar. Örneğin, bir gün önce çok neşeli bir görünümde olan genç, diğer bir gün üzüntülü ve içine kapanık olarak görülebilir (Yavuzer, 1994, 246). Gence bir yandan arkadaşları arasında bir yetişkin gibi muamele edilirken, diğer taraftan evde kendisine bir çocukmuşçasına davranılması, ona güven duyulmaması ve hatta ailesi tarafından hala yoğun şekilde korunuyor ve kollanıyor olması, özerk olduğunu kanıtlayacak bir çıkış yolu bulmaya zorlayacaktır (Yılmaz, 2003, 128).

Ergenlikte, duygulardaki ani değişimler de çok çarpıcı özelliklerden biridir. Bir bakarsınız, çok neşeli iken birdenbire ağlamaya başlarlar; neredeyse manik depresif bir tablo çizerler. Çok abartılı olmadığı sürece, bu durum gelişimlerinin doğal bir parçasıdır. Ancak bir ergen herkesin etkilenmeyeceği bir şeyden kolaylıkla etkilenebilir, üzülebilir ya da doruklara çıkabilir (Söylemez, 2005, 41-44). Ergene karşı yetişkinin baskı ve yasaklara dayanan disiplin anlayışı, olumlu ve yapıcı olması gereken bu evreyi, çatışmalarla dolu, olumsuz bir döneme dönüştürebilir (Yavuzer, 1994, 247). Gençler, duygu ve düşüncelerini akranlarına aktarmak, onların sosyal kabulünü, onayını almak ihtiyacı içindedir (Yavuzer, 1994, 248). Ergenlik döneminde kurallara karşı çıkışlara, intihar girişimlerine, duygusal taşkınlık ve tedirginlik hallerine sık sık rastlanır. Örneğin, genç ve erkeklerde intihar girişimlerinin en çok görüldüğü yaşlar 17 ve 18 'dir (Yavuzer, 1994, 250). İntihar riski, aslında her ergen için söz konusudur, sadece belli grupların etkisi ile oluşan bir olgu değildir. Genç, yaşamı, kendisini ve değerleri sorgularken çok değişik duygular içine girmekte ve bunların etkileri ile karşı karşıya kalmaktadır Bazen bu etkiler depresyona, bunalıma ve hayattan kopmaya neden olmaktadır (Söylemez, 2005, 20). Birisi için çok önemsiz görülen bir söz, bir hareket, bir başkası için hiç istenmedik sonuçlara neden olacak kadar önemli olabilmektedir.

Ergenin davranışlarının temelinde, başkaları tarafından beğenilmek, kabul edilmek isteğiyle, şiddetli bir bağımsızlık arzusu ve yetişkinlere kendisini bağımlı kılan bağlardan kurtularak, kendi kişiliğini kanıtlama gereksinimi

bulunmaktadır. Ergenin özerkliği için sürdürdüğü savaşım, tüm otoriteye karşıdır. Büyümeyle yeni olanaklar edinen ergen, kendini yetişkin olarak kabul ettirme çabası içindedir. Ergen bu yolla kişiliğini kabul ettirmeye çalışır. Davranışlarından dolayı kendisine çocuk muamelesi yapılan genç, sık sık isyan eder (Yavuzer, 1994, 251). Kuşaklar arası çatışmaları ortadan kaldırmak için, yetişkinlerle ergenler arasında dengeli ve düzenli bir iletişim kurarak diyalogu gerçekleştirmek ve ortak değerler oluşturmak, en akılcı çözüm yolu olmaktadır (Yavuzer, 1994, 250-254).

Ergenliğe geçişin en önemli göstergelerinden biri de karşı cinse olan ilginin artmasıdır. Ergenlikte, çocuklukta yaşanandan daha farklı bir erkek ve kız arkadaşlık ilişkisi gelişmeye başlamaktadır. Bu, son derece doğal bir süreçtir (Söylemez, 2005, 87). Gençlik dönemi, karşı cinse duyulan husumetin yerini ilginin aldığı bir dönemdir (Yavuzer, 1994, 255). Gençlik dönemi, karşı cinsiyetteki arkadaşına en fazla gereksinim duyulan bir dönem olduğundan, bu doğal ilişkinin engellenmesi, birtakım sapan davranış türlerinin sebebi olabilmektedir (Yavuzer, 1994, 256).

Ergenlik, ilk yıllardan itibaren sigaraya başlama yaşı olarak görülebilir. Sigarayı bu kadar popüler yapan en önemli nedenlerden bazıları, “bağımsızlık bildirgesi” niteliği taşıması, arkadaş grubunda “itibarlı” sayılması, “küçüklükten kurtuluşun simgesi” olması, “büyüklere karşı gelişin temsili” olmasıdır (Söylemez, 2005, 84). Öğrencilerin, ortaöğretime yıllarında sigaraya başladığı, kafelerde, cadde ve sokaklarda, hatta okullarda sigara içtiği görülmektedir.

Öfke, ergenlerin en çok ve yoğun yaşadıkları duygulardan biridir. Genellikle haksızlığa uğradıklarında ve isyan ettiklerinde yaşadıkları öfke çok güçlü olur. Bu öfke başkalarına olmasa bile, kendilerine zarar verebilecek boyutta olabilir. Öfkesini kontrol edebilmek, bir ergen için neredeyse imkânsızdır (Söylemez, 2005, 94). Gerek Batı’daki, gerekse ülkemizdeki istatistiklerin çocuk suçlarının en çok 14 yaşında işlendiğini göstermesi, zorlu ergenlik dönemiyle suç arasında dinamik bir ilişkinin varlığını kanıtlamaktadır (Yavuzer, 1993, 318). Bu nedenle, ortaöğretim çağındaki öğrencilerin iç dünyasının tanınması ayrı bir önem arz etmektedir.

Özellikle öğretmenler, gençlerin kimlik bunalımından başarıyla çıkabilmeleri için her dönemde söz konusu olacağı gibi gence saygı duymaları, onun kendi problemlerini keşfetme ve çözme gücüne sahip olduğunu kabul etmeleri gerekir. Bu dönemde en fazla, aşırı korunan ve başarısızlığı sık sık vurgulanan gençler başarısız olmaktadır. Bu nedenle öğretmen cezalandırıcı, eleştirici ve değersiz duyguları uyandıracak davranışlardan kaçınmalıdır. Kendisine güvenildiği hissettirilen gençler, uyarılara daha çok dikkat edecektir. Okul yönetimi, okul psikolojik danışmanı (rehber), veli ve öğretmen, kendi aralarında iyi bir iletişim kurabilirlerse, gençlerin sorunlarını çözmek daha kolay olacaktır (Yılmaz, 2003, 130–131).

Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğine Göre Kural Dışı Davranışlar

Ortaöğretim kurumlarında, kural dışı davranış olarak nitelendirilebilecek davranışlardan bazıları, ilgili disiplin yönetmeliğine göre de disiplin suçu sayılmakta ve bu davranışlarından dolayı öğrencilere çeşitli disiplin cezaları verilebilmektedir. 31.01.1995 tarih ve 22.188 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan (Değişiklik: 26.02.2002 tarih ve 24.679 sayılı Resmi Gazete) Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliğinin 17. maddesinde, öğrencilere disiplin cezası gerektiren davranışları belirtilmiştir.

Bu yönetmeliğe göre; görgü kurallarına uymamak, okulda başkalarını rahatsız edecek şekilde yüksek sesle konuşmak, okulu ve çevresini kirletmek, öğretmen veya okul yönetimi tarafından verilen ödevleri ve görevleri yapmamak, kılık-kıyafet yönetmeliğine uymamak, okulda sigara içmek, dersle ilgili araç ve gereçleri yanında bulundurmamak, yalan söylemek, duvarları, sıraları kirletmek, okul içinde veya dışında yöneticilere, öğretmenlere, arkadaşlarına ve okulun diğer personeline kaba ve saygısız davranmak, dersin ve ders dışı faaliyetlerin akışını ve düzenini bozacak davranışlarda bulunmak uyarma-mahrumiyet-kınama cezalarını;

Arkadaşlarına sarkıntılık, hakaret ve iftira etmek, okul demirbaş eşyasına yazılar yazmak, öğretmen veya okul yönetimi tarafından verilen görevlerin yapılmasına engel olmak, okulda bulunduğu halde kasıtlı olarak bayrak

törenlerine katılmamak, okul ve çevresinde kavga etmek, okuldan kısa süreli uzaklaştırma cezasını;

Hırsızlık yapmak, öğretmenlere, yöneticilere, memurlara ve diğer görevlilere hakaret etmek, karşı gelmek, onların okulda ve eklentilerinde görevlerini yapmalarına engel olmak, okula yaralayıcı, öldürücü aletler, silah ve patlayıcı maddeler getirmek veya bunları bulundurmak, zor kullanarak veya tehditle kopya yapmak veya yapılmasını sağlamak, para toplamak veya bağışta bulunmaya zorlamak, okuldan tasdikname ile uzaklaştırma cezasını;

Okul içinde ve dışında tek veya toplu halde okulun yöneticilerine, öğretmenlerine ve diğer personeline karşı saldırıda bulunmak, bu gibi hareketleri düzenlemek veya kışkırtmak, okulun bina, eklenti ve donanımlarını, okula ait taşınır veya taşınmaz malları kasıtlı olarak tahrip etmek, örgün eğitim dışına çıkarma cezasını gerektiren davranışlardır.

Sistem, amaçlarını gerçekleştirecek şekilde düzenlenmiş öğeler bütünüdür. Sistemin öğelerinden birisi de düzendir. Düzen, sistemin işleyişine belirlilik, kararlılık kazandırır, yönlendirir, belirsizliğin yarattığı rastlantısallığı, bilinmeyişin verdiği rahatsızlığı önler. Sistemin düzeni bozulduğunda, işleyişinin kontrolü de bozulur; nereye, nasıl, neden gittiğini bilmek olası olmayabilir; amaçlarından sapma kaçınılmaz hale gelir. Bunlar, sistemin değerlendirilmesini ve geleceğine ilişkin planlamaları da olanaksız kılar. Amaçlarından sapması, sistemin kuruluş ve varoluş gerekçelerinden sapmadır. Bu nedenle her sistem, kuruluş ve işleyişinde düzene gereksinim duyar (Başar, 1999, 92). Eğitim sisteminin en önemli öğelerinden olan ve aynı zamanda açık bir sistem olan okulda da yöneticilerden, öğretmenlerden ve öğrencilerden göstermeleri istenilen davranışlar vardır.

İlgili Araştırmalar

Öğrencilerin okul ve sınıf ortamındaki davranışları ve sorunları ile ilgili yapılmış araştırmalara aşağıda yer verilmiştir:

Ağır (1991), “Orta Dereceli Okul Öğrencilerinin İşledikleri Disiplin Suçları” konulu araştırmasında (Aktaran: Ökdem, 2002, 32), öğrencilerin disiplin suçu

işleme nedenlerini, okul yöneticileri ve öğretmenlerin demokratik disiplin anlayışının kavram ve kurallarını bildikleri halde uygulamamaları; öğrencilerin sosyo ekonomik koşulları ve aile içi ilişkilerinin niteliğinin disiplin suçu işlemelerine etkide bulunduğu; öğrencilerin işledikleri suçların disiplin yönetmeliğine uygun olarak değil, daha çok okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından informal biçimde uygulanan cezalarla verildiği olarak sıralamıştır.

Altinkurt (2003), “Endüstri Meslek Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Çerçevesinde İletişim Özelliklerinin Belirlenmesi” başlıklı araştırmasında, öğretmenlerin, öğrencilerin saygılı davranmaları için otoriter bir tavır sergilediklerini; öğretmenlerin yarıdan biraz azının, sınıfta olumsuz davranış gösteren öğrencilerin cezalandırılması gerektiğine inandıklarını belirlemiştir.

Cinoğlu (2003), “İlköğretim Okulu Birinci Kademe Öğrencilerinin Sınıf İçi Olumsuz Davranışları ve Öğretmenlerin Olumsuz Davranışlar ile İlgili Görüş ve Tepkileri” başlıklı araştırmasında, sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre, öğrencilerin sınıf içinde öğretmenlerine karşı gösterdikleri olumsuz davranışların genelde çok düşük düzeyde olduğunu; öğrencilerin olumsuz davranışlarından, öğretmeninden izin almadan konuşmak, öğretmen ders anlatırken başka işlerle uğraşmak, arkadaşlarının söylediklerini ve yaptıklarını yersiz şikâyet, arkadaşlarının söylediklerini dinlememek, sözünü kesmek, öğrenmeye karşı isteksizlik, hayallere dalmak, sınıftaki öğretimle ilgili görevlerini yapmamak, ödevlerini yapmamak ya da gelişi güzel yapmak davranışlarının çok düzeyde gösterildiğini belirlemiştir.

Çeviren (2001), “Üç Farklı Nitelikteki Lise İkinci Sınıfı Öğrencilerinin Riskli Davranışlarının Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmasında, öğrencilerin % 21 ‘inin düzenli olarak sigara, % 53 ‘ünün alkollü içki içtiğini; kızların % 56 ‘sının, erkeklerin % 59 ‘unun alkollü içki denediğini; öğrencilerin % 80 ‘inin son bir yılda kavga ettiğini; öğrencilerin kavga etmelerini engelleyen en önemli nedenin çevrenin düşüncesi olduğunu; stres atmanın evde ya da okulda kendileri için zor olduğunu; öğrencilerin, arkadaşlarının önünde hakaret edilirse ve kendisine vurulursa kavga edilebileceğini belirlemiştir.

Çoban (1998), “21. Yüzyıla Girerken Öğretmen Eğitimin Boyutları” başlıklı araştırmasında (Aktaran: Dağdelen, 1999), öğretmenin davranış ve tutumlarının öğrencilerin davranış ve tutumlarını etkilediğini belirlemiştir.

Dağdelen (1999), “İlköğretim Öğrencilerinin Sınıf İçi Olumsuz Davranışlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Karşılaştırılması” başlıklı araştırmasında, öğrencilerin öğretmenlerine karşı gösterdikleri olumsuz davranışlara ilişkin olarak, gerek öğretmenlerin, gerek öğrencilerin, sınıf içinde öğretmenlere karşı gösterilen olumsuz davranışların çok düzeyde gösterildiğini; öğrencilerin öğretmenlerine karşı gösterdikleri olumsuz davranışlar içerisinde öğretmenine küsme davranışının az düzeyde görüldüğünü; öğretmenine fiziksel olarak saldırma davranışının ise en az gösterilen davranış olduğunu; öğrencilerin arkadaşlarına karşı gösterdikleri olumsuz davranışlara ilişkin olarak, öğrencilerin sınıf içinde arkadaşlarına karşı olumsuz davranışları çok düzeyde gösterdikleri kanısında olduklarını; arkadaşlarıyla kavga etme ile arkadaşlarının eşyalarına zarar verme davranışlarının en az gösterilen davranış olduğunu; öğrencilerin doğrudan kendileri ile ilgili olumsuz davranışlara ilişkin olarak, öğrencilerin argo konuşma davranışının öğrenciler tarafından en fazla gösterilen davranış olduğunu; buna karşın hırsızlık yapma davranışının ise az olarak gösterilen davranış olduğunu belirlemiştir.

Eripek (1980), “Ankara İli Merkezinde Bulunan Ortaöğretim Kurumlarında Disiplin Uygulamaları ve Bu Uygulamaların Uyum Sorunları Yönünden Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmasını 8 genel lise ve 6 meslek lisesi olmak üzere toplam 14 ortaöğretim kurumunda yapmış ve araştırma sonucunda, bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi ‘düşük’ olan okullardaki öğrencilerde disipline aykırı davranışta bulunma durumunun daha yüksek oranda görüldüğünü; öğrencilerin cinsiyetine göre disiplinsiz davranışta bulunma durumunun kızlarda % 1,16, erkeklerde % 8,40 olduğunu; disiplinsiz davranışta bulunan öğrencilerin sınıfı yükseldikçe disiplinsiz davranışlarda da bir artış olduğunu ve en fazla son sınıflarda disipline aykırı davranışın görüldüğünü; okul türlerine göre disiplinsiz davranışta bulunan öğrenci sayısının genel liselerde daha az, meslek liselerinde ise daha çok olduğunu; disipline aykırı bulunan

öğrenci davranışlarının uyum sorunu niteliği taşıdığını; okullarda uygulanmakta olan 'biçimci disiplin' anlayışının ve öğrencinin içinde bulunduğu çevresel faktörlerin bunda etkili olduğunu belirlemiştir.

Gözütok (1993), "Okulda Dayak" başlıklı araştırmasında (Aktaran: Dağdelen, 1999), öğretmenlerin 'dayak' ile ilgili davranış ve tutumlarını incelemiştir; araştırma sonucunda, öğretmenden dayak yiyen öğrencilerin çok az bir bölümünün öğretmeni haklı bulup pişmanlık duyduklarını, öğrencilerin tamamına yakın bir bölümünün ise öğretmene karşı korku, üzüntü, acı, öfke, kırgınlık, mahcubiyet, nefret, kin, kaçma arzusu, bunalım, isyan, öğretmeni dövme, hatta öldürme arzusu içinde olduklarını belirlemiştir.

Güner (2001), "Sınavla Öğrenci Alan Devlet Lisesi Öğrencilerinin Problemleri" başlıklı araştırmasında, öğrencilerin problemlerinin meslek, iş ve gelecek ile ilgili alanda daha çok yoğunlaştığını; en yaygın problemlerin bazı arkadaşlarının çıkarıcı olmasının öğrenciyi üzdüğünü; üniversite sınavını kazanamamaktan ve başarısız olup ailesini utandırmaktan öğrencinin korktuğunu; öğrencilerin gereksiz derslerle zaman kaybettiğini düşündüğünü; öğrencilerin son derslerin çok sıkıcı bulunduğunu; derslerin ilgi çekici hale getirilmediğini belirlemiştir.

Kıran (2002), "Akran Baskısı Farklı Olan Öğrencilerin Risk Alma, Sigara İçme Davranışı ve Okul Başarılarının İncelenmesi" başlıklı araştırmasında, akran baskısı ile risk alma davranışı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu; akran baskısı düzeyi yükseldikçe sigara içme davranışının arttığını; akran baskısı arttıkça okul başarısının düştüğünü belirlemiştir.

Koç ve diğerleri (1975) tarafından yapılan "Liselerde Disiplin Sorunları, Nedenleri ve Çözüm Önerileri" başlıkla araştırmada (Aktaran: Türkeç, 1986), disipline aykırı davranışların, görülme sıklığına göre sırasıyla okulun görgü kurallarına uymama, arkadaşlarına sataşma, öğretmene saygısızlık, tehdit, saldırı ve okulun giyim kurallarına uymama olduğu belirlenmiştir.

Matthews (1986), “Rahatlama Eğitimi ile Disiplin Geliştirilebilir mi?” başlıklı araştırmasında (Aktaran: Dağdelen, 1999), davranış problemi olan, ergenlik dönemi öncesinde kişilerde rahatlama eğitiminin etkilerini incelemiş; araştırma sonucunda, rahatlama eğitimi alan öğrenciler arasında, bu eğitimi almayanlara oranla daha az disiplin problemi görüldüğünü, ayrıca kavga etme, derse devam etmeme ve disiplin olaylarının eğitim sonrasında önemli ölçüde azaldığını belirlemiştir.

Pektaş (1988), “Sözel Olmayan Öğretmen Davranışlarının Öğretime Etkilerinin Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmasında, öğretmenlerin sınıfa giriş ve sınıftaki ilk hareketi; yüz ifadeleri, konuşma ve sesle ilgili özellikleri; baş, el, kol, beden hareketleri; gülme, gülümseme, ayak ve yürüyüş hareketleri vb. davranışlarının öğretimi ve öğrencileri olumlu ya da olumsuz yönde etkileyen davranışlar olduğunu belirlemiştir.

Safran (1984), “Video Yoluyla Problem Davranışlarının Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmasında (Aktaran: Dağdelen, 1999), öğrencilerin sınıf içinde gösterdikleri olumsuz davranışları incelemiş; araştırma sonucunda, öğrencilerin sınıf içinde gösterdikleri olumsuz davranışları, ilgisizlik, utanma, olumsuz agresiflik, düşük akran işbirliği, yönlendirme ihtiyacı, başarısızlık kaygısı, sabırsızlık olarak belirlemiştir.

Şenses (1990), “Tokat İli Merkez ve İlçe Ortadereceli Okul Öğrencilerinin Disipline Aykırı Davranışlarda Bulunma Nedenlerinin Araştırılması” başlıklı araştırmasında, öğrencilerin yaşları büyüdükçe, disipline aykırı davranışlarda artış olduğunu; erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla disipline aykırı davranışlarda bulduklarını; sınıf seviyesi yükseldikçe disipline aykırı davranışlarda artış olduğunu; sınıfta kalan öğrencilerde disipline aykırı davranışta bulunma oranının, sınıf geçen öğrencilere oranla daha yüksek olduğunu; ilçe merkezinde oturan öğrencilerin, il merkezinde oturanlara oranla, disipline aykırı davranışta bulunma oranının daha yüksek olduğunu; öğrencilerin anne ve babalarının öğrenim düzeyi düştükçe, disipline aykırı davranışlarda bulunma oranının arttığını; bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okullardaki öğrencilerde disipline aykırı davranışta bulunma durumunun

daha yüksek oranda görüldüğünü; öğrencilerin sıkıntı ve bunalım içinde olduğunu ve iradelerini kontrol edemediğini ve istemeden bu davranışları gösterdiklerini; okulda öğrenci sayısının az olması ile öğrencilerin disipline aykırı davranışta bulunma durumlarının birbirine bağımlı olduğunu; en sık tekrarlanan disipline aykırı davranışın, öğretmen ve yöneticiye saygısızlık olduğunu; sınavda kopya çekmek ve teşebbüs etmek ile öğrenci kurallarına uymayan davranışlarda bulunmanın bunu izlediğini belirlemiştir.

Yeşilmen (1983), “Sınıf İçi Sözlü Öğretimin Etkileşim Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmasında, öğretmen davranışlarındaki değişimin, öğrenci davranışlarında da değişmeye neden olduğunu, öğretmenin sınıf ortamını rahatlatması, öğrenci yanıtlarını kabul etmesi, soru sorma, cevap verme işleminin sınıf ortamını gerginleştirmesi davranışlarındaki artma ya da azalmanın, aynı kategorilerdeki öğrencilerin davranışlarında da artma ya da azalmaya yol açtığını belirlemiştir.

Yörükoğlu, (1994), “Çocuk Ruh Sağlığı” başlıklı kitabında, öğrencilerin davranış bozukluklarını, sürekli hırçınlık, sinirlilik, geçimsizlik, kavgacılık, okuldan kaçma, çalma, yangın çıkarma, sürekli baş kaldırma ve kuralları çiğneme olduğunu belirtmiştir.

Winder (1990), “Öğrenciler Arasında Rahatsız Edici Davranış Frekansını Azaltmada Akran Etkisinin Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmasında (Aktaran: Dağdelen, 1999), öğrencilerde görülen olumsuz davranışları sıraya oturmama, konuşma, fiziksel saldırganlık, çalışmayı bitirmeme, yönlendirmelere aldırma, olumsuz tutum, tartışma, rahatsız edici gürültüler ve gereksiz şeylerle uğraşmak olarak belirlemiştir.

Ziyalar ve Ekşi (1985) tarafından yapılan çalışmada (Aktaran: Türkeç, 1986), İstanbul’da öğrenim gören her yüz öğrenciden 65 ‘inin sigara içtiğini, ailesiyle arası bozuk olan gençlerin kendini sigaraya verdiğini; 11-15 yaş arası erken gençlik döneminde hatalı kişilik gelişiminden dolayı sigaraya başladığını; 15-18 yaş devresinde ise gençlerin kendilerini bağımsız bir birey olduklarını kanıtlamak için sigara içtikleri belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Adana ili, merkez ilçelerinde yer alan genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmen ve öğrencilerinin görüşlerine göre, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okuldaki kural dışı davranışları ne düzeyde gösterdiklerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin görüşlerine göre, öğrenciler okulda hangi kural dışı davranışları, ne düzeyde göstermektedir?
2. Öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin genel lise öğrencileri ile endüstri meslek lisesi öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşlerine göre, öğrenciler okulda hangi kural dışı davranışları, ne düzeyde göstermektedir?
4. Öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin genel lise öğretmenleri ile endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Genel lise öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin genel lise öğretmen ve öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin endüstri meslek lisesi öğretmen ve öğrencilerinin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Ortaöğretime devam eden öğrenciler, birey olarak bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden farklı gelişim özelliklerine sahiptir. Fiziksel ve biyolojik yönden hızlı bir büyüme ve gelişme döneminde bulunan gençler, ruhsal

bakımdan çalkantılı, duyguları kabarık, sabırsız, arkadaşlık ilişkilerinin daha önemli olduğu bir çağıdır.

Son yıllarda öğretmen, yönetici ve velilerin en önemli sorunlarından biri okullarda istenmedik, öğrenme ortamını bozucu kural dışı öğrenci davranışlarının artmasıdır. Uzun yıllar öğrencilerin sınıf içi olumsuz davranışları, disiplin sorunu olarak ele alınmış ve okul yönetimi ya da öğretmenler bu tür davranışları gösteren öğrencileri korku ve baskı yoluyla yönetmeye çalışmışlardır (Erden, 2005, 16). Ortaöğretim çağındaki öğrenciler, okul bahçesinde, dersliklerde ve okulun diğer bölümlerinde sahip oldukları özelliklere uygun olarak, olumlu veya olumsuz davranış gösterirler. Öğrencilerin gösterdikleri bu davranışların diğer öğrencileri, öğretmenleri, eğitim-öğretimi ve dolayısıyla okul yönetimini etkilemesi kaçınılmazdır.

Öğrenciler sadece okul dışında sorun yaşamazlar; aynı zamanda okul ortamında da birçok sorun yaşarlar. Fiziksel şiddet, duygusal üzüntü ve diğer sorunlar öğrencinin okuldaki günlük davranışına etkide bulunur. Sorunun kaynağı her zaman ev ve toplum olmayabilir. Bununla birlikte bazı öğrenciler, sınıf ve okul ortamında daha ciddi davranış sorunları yaşayabilir. Okuldaki eksik saygı kültürü, öğrencinin deneyimleri, olumsuz iklim ve düşük beklentiler, olumsuz duygu ve davranışların oluşmasını cesaretlendirebilir. Bununla birlikte okulun sahip olduğu esnek olmayan disiplin anlayışı, sorun oluşturur ve öğrencilerin duygusal ve gelişimsel deneyimlerinin dikkate alınmaması, olumsuz davranışları ortaya çıkarır (Çelik, 2003, 170).

Araştırma konusu ile ilgili yapılan literatür taramasında, araştırmaların daha çok öğretmen ve yöneticilerin iş doyumu, teftişten beklentileri, çatışma ve çatışma yönetimi, öğretmen ve öğrenci etkileşimi gibi konulara dönük olduğu; öğrencilerin okul bahçesine girmelerinden itibaren gösterdikleri kural dışı davranışların neler olduğu ve bu davranışları hangi düzeyde gösterdiklerine yönelik araştırmaların daha sınırlı kaldığı görülmüştür.

Öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışları ile ilgili olarak, genel lise öğrenci ve öğretmenlerinin görüşleri ile endüstri meslek lisesi öğrenci ve öğretmenlerinin görüşlerinin karşılaştırıldığı araştırmaya rastlanmamıştır.

Öğretimi engelleyen, kesintiye uğratan ve öğretim süresinin öğretim dışı etkinliklere ayrılmasına neden olan en önemli etmen olumsuz öğrenci davranışlarıdır (Erden, 2005, 35). Okuldaki öğrenci sayısının çoğalması, sorunların da artması anlamına gelebilir (Başar, 1999, 24).

Bilimsel her araştırma, bilim dünyasına katkıda bulunur. Bu araştırma da, genel lise ve endüstri meslek liselerinin dokuzuncu sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışları araştırarak; bu davranışların neler olduğunu ve hangi düzeyde gösterildiğini ortaya koyarak, rehberlik ve araştırma merkezlerindeki görevlilere, okul rehber öğretmenlerine, genel kültür ve meslek dersleri öğretmenlerine, öğrencilere, velilere, okul yöneticilerine ve araştırmacılara yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma ile genel liselerdeki ve endüstri meslek liselerindeki öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışların neler olduğu ve bu davranışların ne düzeyde gösterildiği; belirlenen bu davranışlar açısından öğretmenlerin öğrencileri, öğrencilerin de kendilerini nasıl değerlendirdikleri belirlenmeye; bu konuda öğretmen ve öğrenci görüşleri karşılaştırılarak, sisteme katkıya bulunulmaya çalışılmıştır.

Karar, yönetimin kalbi ve diğer süreçlerin eksenidir (Bursalıoğlu, 2002, 80). Ortaöğretimde görev yapmakta olan ve ileride görev yapacak öğretmen ve yöneticilerin, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışların neler olduğunu davranışların ne düzeyde gösterildiğini bilmeleri, yöneticinin alacağı kararlarda etkili olabilecek ve kural dışı davranışların en aza indirilmesini sağlayarak, bu amaçla yapılacak çalışma ve araştırmalara yardımcı olabilecektir.

Bu araştırma ile kural dışı davranışlarla ilgili okul politikalarının geliştirilmesine katkıda bulunulacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın kapsam ve sınırlılıkları şöyledir:

Bu araştırma;

a) 2005–2006 öğretim yılında Adana ili, merkez ilçelerinde bulunan genel lise ile endüstri meslek liselerinin dokuzuncu sınıflarındaki öğrenci ve öğretmenlerle;

b) Öğrencilerin okul içindeki kural dışı davranışları ile sınırlıdır.

Tanımlar

Kural dışı davranış: Okul içinde disiplin ve ahlak kurallarına uymayan, öğrencilerden yapmamaları beklenen davranışlar.

Eğitim: Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir (Aktaran: Demirel, 2003, 31).

Gençlik: Çocuklukla erişkinlik arasında yer alan; gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir.

Öğrenci: Genel lise ve endüstri meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerdir.

Öğretmen: Genel lise ve endüstri meslek liselerinde görevli öğreticilerdir.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, hedef evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okuldaki kural dışı davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, tarama modelinde bir araştırmadır. Tarama modeli, geçmişte ve halen var olan durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1995, 77).

Araştırmada genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okuldaki kural dışı davranışlarına ilişkin olarak öğretmen ve öğrenci görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okuldaki kural dışı davranışlarına ilişkin olarak öğretmen ve öğrenci görüşlerini yansıttığından, mevcut durumu gösterdiğinden ve bu sorulara mevcut olan zaman kesiti içinde cevap bulunabildiğinden bu çalışma tarama modeli türü bir araştırmadır.

Hedef Evren ve Örneklem

Araştırmanın hedef evrenini Adana ili merkez ilçelerinde yer alan genel lise ve endüstri meslek liselerinde bulunan öğretmenler ve dokuzuncu sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Adana il sınırları içerisinde toplam 12 endüstri meslek lisesi bulunmaktadır. Bunun 10'u merkez ilçelerde, diğer ikisi ise Ceyhan ve Kozan ilçelerindedir. Araştırma kapsamına merkez ilçelerde bulunan 10 endüstri meslek lisesi hedef evren olarak alınmıştır.

Adana il sınırları içerisinde bulunan genel lise sayısı ise 47'dir. Bunun 33'ü merkez ilçelerde, geriye kalan 14'ü diğer ilçelerde bulunmaktadır. Seyhan ilçesinde bulunan Adana Kız Lisesi, öğrencilerin tamamının kız olması nedeni ile araştırmanın sonucuna etki etmemesi düşüncesiyle kapsam dışında

birakılmıştır. Araştırma kapsamına merkez ilçelerde bulunan 32 genel lise hedef evren olarak alınmıştır.

Buna göre araştırmanın hedef evrenini Adana ili merkez ilçelerinde bulunan 10 endüstri meslek lisesi ve 32 genel lisenin dokuzuncu sınıflarında öğrenim gören toplam 18.240 öğrenci ve bu okulların dokuzuncu sınıflarında derslere giren toplam 1.444 öğretmen oluşturmaktadır.

Belirtilen hedef evreni temsil edebilecek şekilde, okulların öğrenci ve öğretmen sayılarıyla orantılı olarak, genel lise ve endüstri meslek liselerinin dokuzuncu sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrenciler ve dokuzuncu sınıflarda derse giren öğretmenler için, örneklem büyüklüğünün tespiti için farklı büyüklükteki evrenler için kuramsal örneklem büyüklükler ve % 95 kesinlik düzeyine göre tolerans gösterilebilir hata için gerekli örneklem tablosundan yararlanılmış (Anderson, 1990 Akt: Balcı, 2004, 95) ve araştırma için gerekli olan örneklem belirlenmiştir. Buna göre araştırmanın hedef evreninde bulunan dokuzuncu sınıf öğrencileri, bu öğrencilerin derslerine giren öğretmen sayıları ve bunlardan alınan örneklem sayıları tablo 1 'de yer almaktadır.

Tablo 1. Araştırmanın Hedef Evreninde Bulunan ve Örnekleme Alınan Dokuzuncu Sınıf Öğrencisi ve Bu Öğrencilerin Derslerine Giren Öğretmen Sayılarının Dağılımı

	HEDEF EVREN			ÖRNEKLEM		
	Genel Lise	Endüstri Meslek Lisesi	TOPLAM	Genel Lise	Endüstri Meslek Lisesi	TOPLAM
Öğretmen Sayısı	942	502	1.444	229	121	350
Öğrenci Sayısı	13.975	4.265	18.240	308	97	405

Tablo 1'de de görüldüğü gibi araştırmanın örnekleminde toplam 350 öğretmen, 405 öğrenci olmak üzere toplam 755 katılımcı yer almaktadır.

Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Tablo 2'de araştırmaya katılan öğretmenler ile ilgili kişisel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenler İle İlgili Kişisel Bilgiler

Değişken		Frekans	Yüzde (%)
Okul Türü	1. Genel Lise	229	65,4
	2. Endüstri Meslek Lisesi	121	34,6
Cinsiyet	1. Kadın	172	49,1
	2. Erkek	178	50,9
Eğitim Durumu	1 (İki yıllık yüksekokul)	3	0,9
	2 (Üç yıllık yüksekokul)	14	4,0
	3 (Dört yıllık fakülte)	306	87,4
	4 (Yüksek lisans)	27	7,7
	5 (Doktora)	0	0
Yaş	1. 21–30	77	22,0
	2. 31–40	181	51,7
	3. 41 ve yukarısı	92	26,3
Kıdem	1. 1–10 yıl	154	44,0
	2. 11–20 yıl	155	44,3
	3. 21 yıl ve üzeri	41	11,7
TOPLAM		350	100

Tablo 2’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin % 65,4’ü “genel liselerde”, % 34,6’sı ise “endüstri meslek liselerinde” görev yapmaktadır. Öğretmenlerin % 49,1’i “kadın”, % 50,9’u ise “erkektir”. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çok büyük bir kısmı (% 87,4) dört yıllık fakülte mezunudur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yarıdan fazlası (% 51,7) “31–40” yaşları arasındadır. Öğretmenlerin % 44’ü “1–10 yıl” arasında, % 44,3’ü ise “11–20” arasında mesleki kıdeme sahiptir. Tablo 3 ’de araştırmaya katılan öğrenciler ile ilgili kişisel bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrenciler İle İlgili Kişisel Bilgiler

Değişken		Frekans	Yüzde (%)
Okul Türü	1. Genel Lise	308	76,0
	2. Endüstri Meslek Lisesi	97	24,0
Cinsiyet	1. Kız	192	47,4
	2. Erkek	213	52,6
Yaş	1. 14–15	232	57,3
	2. 16 ve yukarısı	173	42,7
TOPLAM		405	100

Tablo 3’te de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğrencilerin % 76’sı “genel liselerde”, % 24’ü ise “endüstri meslek liselerinde” öğrenim görmektedir. Bu öğrencilerin % 47,4’ü “kız”, % 52,6’sı ise “erkektir”. Öğrencilerin % 57,3’ününün yaşları “14–15”, % 42,7’sinin ise 16 ve daha yukarıdır.

Analizler sonucunda (Tablo 9), anketlerden elde edilen yüksek puanlar kural dışı davranışın gösterilme sıklığının azaldığını, elde edilen düşük puanlar ise kural dışı davranışın gösterilme sıklığının arttığını göstermektedir. Yani, yüksek puan alan kişi kural dışı davranışları daha az yaptığını, düşük puan alan ise daha fazla yaptığını düşünmektedir. Aynı şekilde tablolarda yer alan önem sıraları da büyüdükçe davranışın gösterilme sıklığı artmakta, önem sıraları küçüldükçe de davranışın gösterilme sıklığı azalmaktadır. Örneğin bir boyutta bulunan toplam 15 madde içinde, önem sırası 15 olan madde “en çok” yapılan kural dışı davranış; önem sırası 1 olan madde ise en az yapılan kural dışı davranış göstermektedir. Davranışların gösterilme sıklığının değerlendirilmesi için kullanılan aritmetik ortalama ve bunlara karşılık gelen değerlendirme aralıkları Tablo 9’da verilmiştir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada, “Öğrencilerinin Okul İçindeki Kural dışı Davranışları Anketi”nin hazırlanması için konuyla ilgili kavramsal literatür taranmış ve yapılmış olan araştırmalar incelenmiştir. Yapılan bu tarama ve incelemeler sonucunda, öncelikle anket için maddeler yazılmış ve bir madde havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra hazırlanan maddelerden bir taslak form oluşturulmuş ve bu form uzman görüşüne sunulmuştur. Alınan görüşler doğrultusunda taslak form 72 madde ile ön uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ön uygulamada genel lise ve endüstri meslek lisesinin toplam 80 öğretmen ve öğrencisine uygulama yapılmıştır.

Anket genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okuldaki kural dışı davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amacıyla birbirinden bağımsız dört boyuttan oluşmaktadır. Her boyut bir alt ölçek olarak düşünülmüştür. Aynı zamanda her boyut, ayrı bir kural dışı davranış türünü oluşturmaktadır.

“Öğrencilerinin Okul İçindeki Kural Dışı Davranışları Anketi”, likert tipi beşli dereceleme türünde hazırlanmıştır. Anket, (1) hiçbir zaman, (2) çok nadir, (3) bazen, (4) çoğunlukla, (5) her zaman seçeneklerinden oluşmuştur. Alt ölçeklerin yapı geçerliliği, faktör analizi (Temel Bileşenler Analizi) tekniği ile

incelenmiştir. Faktör yük değeri .40'ın altında olan maddelerin anketten çıkarılması kararlaştırılmıştır. Anketin güvenilirlik çalışmaları için ise bir iç tutarlılık yaklaşımı olan Cronbach Alpha Katsayısı formülü kullanılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır.

Anketin faktör analizi yapılmadan önce veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığının değerlendirilmesi yapılmıştır. Veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığının değerlendirilmesi için 3 yöntem kullanılmaktadır. Bunlar korelasyon matrisinin oluşturulması, Barlett testi ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testleridir (Kalaycı, 2005, 321-331).

Barlett testi, korelasyon matrisinde değişkenlerin en azından bir kısmı arasında yüksek oranlı korelasyonlar olduğu olasılığını test etmektedir. Analize devam edilebilmesi için "Korelasyon matrisi birim matristir." sıfır hipotezinin reddedilmesi gerekir. Eğer sıfır hipotezi reddedilirse, değişkenler arasında yüksek korelasyonlar olduğunu, başka bir deyişle veri setinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2005, 321-331).

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ölçütü, gözlenen korelasyon katsayıları büyüklüğü ile kısmi korelasyon katsayılarının büyüklüğünü karşılaştıran bir indekstir. KMO oranının 0.5'in üzerinde olması gerekmektedir. Oran ne kadar yüksek olursa veri seti faktör analizi yapmak için o kadar iyidir denilebilir (Kalaycı, 2005, 321-331).

Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda ön uygulama veri setinin KMO değeri ve Barlett testi sonucu belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucunda ön uygulama veri seti için KMO değeri .735 olarak belirlenmiştir. $.73 > 0.50$ olduğu için veri setinin faktör analizi için uygun olduğu söylenebilir. Daha sonra Barlett testi sonucunun anlamlı olup olmadığına bakılmıştır. Tablo 4'de de görüldüğü gibi, değişkenler arasında yüksek korelasyonlar mevcuttur, başka bir deyişle ön uygulama veri seti faktör analizi için uygundur.

Tablo 4. Ön Uygulama Veri Setinin KMO ve Barlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		.735
Barlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	6193.622
	Df	2556
	Sig.	.000

Yukarıda açıklanan analizlerden sonra ön uygulama veri seti faktör analizine tabii tutulmuştur. Anketin alt boyutları tek tek faktör analizine sokulmuştur. Buna göre anketin birinci alt boyutu olan “Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar” alt ölçeğinde faktör analizi öncesi 15 madde bulunmaktadır. Faktör analizi sonrasında alt ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerlerinin .49 ile .81 arasında değiştiği saptanmış ve alt ölçekten herhangi bir madde çıkarılmamıştır. Buna göre ölçekte yer alan maddelerin tamamının faktör yük değerinin .40'ın üstünde olduğu ve tek faktörün toplam varyansın % 51'ini açıkladığı görülmüştür. Tablo 5'de “Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar” alt ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yük değerleri ve madde analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları

Madde No	MADDELER	Faktör Yük Değerleri	Madde Toplam Korelasyonları
1	Öğretmenlerden sonra sınıfa girme	.60	.55
2	Öğretmenin sınıfa girdiğini gördüğü halde ayağa kalkmama	.60	.56
3	Ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşma	.74	.71
4	Ders esnasında dikkat dağıtacak şekilde ses çıkarma	.73	.71
5	Ders esnasında dikkat dağıtıcı fiziksel gürültü yapma	.77	.75
6	Öğretmenin uyarılarını dinlememe	.75	.71
7	Öğretmene yalan söyleme	.53	.44
8	Öğretmenin eşyalarını izinsiz karıştırma	.53	.47
9	Öğretmenin kılık-kıyafeti ile alay etme	.73	.66
10	Öğretmene lakap takma	.78	.71
11	Öğretmenden izinsiz sınıfı terk etme	.79	.75
12	Öğretmene hakaret etme	.77	.70
13	Öğretmene küfür etme	.81	.74
14	Öğretmeni tehdit etme	.74	.67
15	Öğretmene fiili saldırıda bulunma	.74	.66
Açıklanan toplam varyans: % 51 Alpha = .92			

Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar Alt Ölçeği için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı $\alpha = .92$ olarak belirlenmiştir. Buna göre alt ölçeğin içtutarlılığına sahip olduğu kabul edilmiştir. Madde Toplam korelasyonları da maddelerin ayırt edici güçlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Anketin ikinci alt boyutu olan “Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar” alt ölçeğinde faktör analizi öncesi 17 madde bulunmaktadır. Faktör analizi sonrasında alt ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerlerinin .41 ile .90 arasında değiştiği saptanmış ve alt ölçekten herhangi bir madde çıkarılmamıştır. Buna göre ölçekte yer alan maddelerin tamamının faktör yük değerinin .40’ın üstünde olduğu ve tek faktörün toplam varyansın % 60’ını açıkladığı görülmüştür. Tablo 6’da “Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar” alt ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yük değerleri ve madde analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6. Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları

Madde No	MADDELER	Faktör Yük Değerleri	Madde Toplam Korelasyonları
16	Arkadaşlarına lakap takma	.81	.77
17	Arkadaşlarıyla alay etme	.87	.84
18	Arkadaşlarına yalan söyleme	.90	.86
19	Arkadaşlarına karşı kaba konuşma	.41	.37
20	Arkadaşlarına kırıcı şaka yapma	.83	.79
21	Kantin kuyruğunda arkadaşlarının önüne geçme	.80	.76
22	Arkadaşlarının sözünü kesme	.85	.80
23	Arkadaşlarına tebeşir fırlatma	.65	.63
24	Arkadaşlarına karşı küfürlü konuşma	.80	.78
25	Arkadaşlarını gereksiz yere öğretmenlere şikâyet etme	.81	.78
26	Arkadaşlarına hakaret etme	.87	.83
27	Arkadaşlarıyla kavga etme	.78	.75
28	Arkadaşlarının eşyalarına zarar verme	.81	.77
29	Arkadaşlarına uygunsuz el hareketi yapma	.78	.74
30	Karşı cinsteki arkadaşlarına uygunsuz sözler söyleme	.77	.74
31	Arkadaşlarını tehdit etme	.75	.72
32	Arkadaşlarından zorla para vs. alma	.43	.40
Açıklanan toplam varyans: % 60 Alpha = .94			

Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar Alt Ölçeği için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı $\alpha = .94$ olarak belirlenmiştir. Buna göre alt ölçeğin

içtutarlılığa sahip olduğu kabul edilmiştir. Madde Toplam korelasyonları da maddelerin ayırt edici güçlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Anketin üçüncü alt boyutu olan “Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar” alt ölçeğinde faktör analizi öncesi 17 madde bulunmaktadır. Faktör analizi sonrasında alt ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerlerinin .41 ile .86 arasında değiştiği saptanmış ve alt ölçekten herhangi bir madde çıkarılmamıştır. Anketteki maddelerin açık ve anlaşılır olması, katılımcı öğretmen ve öğrencilerin konuya duydukları ilgi, ankette yer alan maddelerin faktör yük değerlerinin yüksek çıkmasını sağlayan nedenlerdendir. Ölçekte yer alan maddelerin tamamının faktör yük değerinin .40'ın üstünde olduğu ve tek faktörün toplam varyansın % 53'ünü açıkladığı görülmüştür. Tablo 7'de “Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar” alt ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yük değerleri ve madde analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 7. Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları

Madde No	MADDELER	Faktör Yük Değerleri	Madde Toplam Korelasyonları
33	Derste sakız çiğneme	.68	.62
34	Derste arkadaşlarıyla konuşma	.75	.71
35	Dersten önce sınıfta ortalığı toz içinde bırakma	.75	.71
36	Kapıyı çalmadan sınıfa girme	.69	.64
37	Sınavda kopya çekme	.80	.75
38	Derste başka işlerle uğraşma	.86	.85
39	Derste gerektiğinde not tutmama	.66	.64
40	Derse iştirak etmeme	.71	.66
41	Derse hazırlıksız gelme	.75	.69
42	Derste cep telefonu ile oynama	.76	.71
43	Verilen ödevleri yapmama	.80	.76
44	Ders araç gereçlerini getirmeme	.79	.75
45	Derste kendi yerine oturmama	.72	.67
46	Sırasında düzgün oturmama	.76	.71
47	Başka sınıflarda derslere girme	.41	.36
48	Derslerde yersiz komiklik yaparak dikkat çekmeye çalışma	.65	.61
49	Sınıf içinde gezinme	.65	.61
Açıklanan toplam varyans: % 53 Alpha = .94			

Ders Ortamında Karşı Kural Dışı Davranışlar Alt Ölçeği için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı $\alpha = .94$ olarak belirlenmiştir. Buna göre alt ölçeğin

içtutarlılığa sahip olduğu kabul edilmiştir. Madde Toplam korelasyonları da maddelerin ayırt edici güçlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Anketin dördüncü alt boyutu olan “Diğer Kural Dışı Davranışlar” alt ölçeğinde faktör analizi öncesi 17 madde bulunmaktadır. Faktör analizi sonrasında alt ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerlerinin .63 ile .84 arasında değiştiği saptanmış ve alt ölçekten herhangi bir madde çıkarılmamıştır. Buna göre ölçekte yer alan maddelerin tamamının faktör yük değerinin .40’ın üstünde olduğu ve tek faktörün toplam varyansın % 57’sini açıkladığı görülmüştür. Tablo 8’de “Diğer Kural Dışı Davranışlar” alt ölçeğinde yer alan maddelerin faktör yük değerleri ve madde analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 8. Diğer Kural Dışı Davranışlar Alt Ölçeğinde Yer Alan Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Analizi Sonuçları

Madde No	MADDELER	Faktör Yük Değerleri	Madde Toplam Korelasyonları
50	Kılık-kıyafet kurallarına uymama	.75	.72
51	Okul içinde sigara içme	.71	.68
52	Hırsızlık yapma	.63	.62
53	Okula kesici veya delici vb. alet getirme	.76	.74
54	Sıralara, duvarlara yazı yazma, resim yapma	.82	.80
55	Okul araç gereçlerine zarar verme	.83	.81
56	Yerlere çöp atma	.80	.78
57	Okulda olduğu halde İstiklal Marşı törenlerine katılmama	.63	.61
58	Koridorlarda koşma	.76	.74
69	Koridorlarda itişip-kakışma	.75	.73
60	Ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme	.76	.74
61	Okulu, sınıfları, tuvaletleri, lavaboları temiz kullanmama	.78	.79
62	Yerlere tükürme	.79	.78
63	Okuldan kaçma	.84	.82
64	Kişisel temizliğine özen göstermeme	.65	.63
65	Muslukları açık bırakma	.79	.78
66	Müsabaka-maçlarda küfürlü tezahürat yapma	.66	.64
67	Arkadaşlarının ödevlerinden kopya çekme	.76	.73
68	Öğretmenden fazla not isteme	.77	.76
69	Grup çalışmalarında aldığı görevi yerine getirmeme	.79	.77
70	Sosyal etkinliklerdeki görevlerini yapmama	.71	.69
71	Sebepsiz devamsızlık yapma	.73	.70
72	Sıraların üzerinde dolaşma	.73	.71
Açıklanan toplam varyans: % 57			
Alpha = .96			

Diğer Kural Dışı Davranışlar Alt Ölçeği için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı $\alpha = .96$ olarak belirlenmiştir. Buna göre alt ölçeğin içtutarlılığa sahip

olduğu kabul edilmiştir. Madde toplam korelasyonları da maddelerin ayırt edici güçlerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Anketler araştırmacının kendisi tarafından öğretmenlere ve öğrencilere ulaştırılmış ve toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada, alt problemlere yanıt aramak amacıyla anketler ile toplanan veriler bilgisayar ortamında SPSS istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir. Öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlar ile ilgili olarak öğrenci ve öğretmenlerin görüşlerinin belirlemesi için aritmetik ortalama ve standart sapma; görüşler arasındaki farkların belirlenmesi için t testi kullanılmıştır.

Ankette kullanılan cevap skalasında yer alan “hiçbir zaman”, “çok nadir”, “bazen”, “çoğunlukla” ve “her zaman” seçenekleri 5’den 1’e doğru sayısal değerler verilerek puanlanmıştır. Çünkü öğrencilerden beklenen, kural dışı davranışları en az düzeyde yapmalarıdır. Bundan dolayı ankette “hiçbir zaman” yanıtını veren katılımcının 5 puan alması kararlaştırılmıştır.

Analizlerde aritmetik ortalamaların değerlendirilmesinde kullanılacak olan dereceleme ölçeğinin puan aralığını hesaplanmasında ($5 - 1 = 4$), ($4 / 5 = 0.80$) katsayısı esas alındığında; değerlendirme aralığı aşağıdaki gibi oluşmuştur:

Tablo 9. Ağırlıklı Aritmetik Ortalamaların Değerlendirme Aralığı

Ağırlıklı Aritmetik Ortalama	Değerlendirme Aralığı
1.00 – 1.79	Her Zaman
1.80 – 2.59	Çoğunlukla
2.60 – 3.39	Bazen
3.40 – 4.19	Çok Nadir
4.20 – 5.00	Hiçbir Zaman

BÖLÜM III

BULGULAR ve YORUM

Genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okuldaki kural dışı davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amacı ile elde edilen bulguların değerlendirilmesi için araştırmanın alt problemlerine göre, öncelikle öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşlerine göre öğrencilerin okulda hangi kural dışı davranışları, ne düzeyde gösterdikleri ve öğrenci ve öğretmen görüşleri arasında fark olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Görüşlerine Göre, Öğrencilerin Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışların Gösterilme Düzeyleri

Bu bölümde, öğretmenlere ve öğrencilere karşı gösterilen kural dışı davranışlar, ders ortamında gösterilen kural dışı davranışlar ve diğer kural dışı davranışlar ile ilgili öğrenci görüşlerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “öğretmenlere karşı kural dışı davranışlar” ile ilgili görüşlerinin dağılımına Tablo 10’da yer verilmiştir.

Tablo 10. Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışların Gösterilme Düzeyi İle İlgili Öğrenci Görüşleri (Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar)

Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyuttaki Önem sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
1. Öğretmenden sonra sınıfa girme	Genel Lise	3,98	1,01115	13	41
	EML	3,79	1,07953	14	43
	TOPLAM	3,93	1,02967	13	40
2. Öğretmenin sınıfa girdiğini gördüğü halde ayağa kalkmama	Genel Lise	4,30	1,01727	8	21
	EML	4,30	1,08360	8	15
	TOPLAM	4,30	1,03218	8	18
3. Ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşma	Genel Lise	3,24	1,27778	15	70
	EML	3,49	1,29199	15	67
	TOPLAM	3,30	1,28398	15	70

Tablo 10'un Devamı

Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyuttaki Önem sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
4. Ders esnasında dikkat dağıtacak şekilde ses çıkarma	Genel Lise	3,93	1,24871	14	44
	EML	3,91	1,38947	12	38
	TOPLAM	3,93	1,28208	14	42
5. Ders esnasında dikkat dağıtıcı fiziksel gürültü yapma	Genel Lise	4,21	1,11527	10	28
	EML	4,09	1,18218	10	24
	TOPLAM	4,18	1,13136	10	28
6. Öğretmenin uyarılarını dinlememe	Genel Lise	4,00	1,22406	12	37
	EML	3,84	1,30176	13	41
	TOPLAM	3,96	1,24338	12	36
7. Öğretmene yalan söyleme	Genel Lise	4,28	,98334	9	23
	EML	4,07	1,33266	11	25
	TOPLAM	4,23	1,07942	9	24
8. Öğretmenin eşyalarını izinsiz karıştırma	Genel Lise	4,85	,53452	2	2
	EML	4,75	,79098	3	4
	TOPLAM	4,83	,60645	2	2
9. Öğretmenin kılık-kıyafeti ile alay etme	Genel Lise	4,37	1,02463	7	16
	EML	4,53	,92491	5	8
	TOPLAM	4,41	1,00286	7	12
10. Öğretmene lakap takma	Genel Lise	4,06	1,20472	11	35
	EML	4,20	1,23270	9	16
	TOPLAM	4,10	1,21138	11	33
11. Öğretmenden izinsiz sınıfı terk etme	Genel Lise	4,53	1,00272	6	9
	EML	4,45	,92444	7	10
	TOPLAM	4,51	,98400	6	9
12. Öğretmene hakaret etme	Genel Lise	4,70	,72218	5	7
	EML	4,49	,98026	6	9
	TOPLAM	4,65	,79542	5	7
13. Öğretmene küfür etme	Genel Lise	4,76	,63716	4	4
	EML	4,73	,69993	4	5
	TOPLAM	4,76	,65205	4	5
14. Öğretmeni tehdit etme	Genel Lise	4,81	,65839	3	3
	EML	4,82	,57754	2	2
	TOPLAM	4,81	,63929	3	3
15. Öğretmene fiili saldırıda bulunma	Genel Lise	4,85	,52219	1	1
	EML	4,86	,47057	1	1
	TOPLAM	4,85	,50975	1	1
BOYUT ORTALAMASI	Genel Lise	64,95	9,67103		
	EML	64,39	11,00905		
	TOPLAM	64,81	9,99651		

Tablo 10'da da görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının görüşlerine bakıldığında, öğrencilerin, öğretmenlere karşı kural dışı davranışlar içerisinde “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşma ($\bar{X}= 3,30$), ders esnasında dikkat dağıtacak şekilde ses çıkarma ($\bar{X}= 3,93$), öğretmenden sonra sınıfa girme

($\bar{X}= 3,39$), öğretmen uyarılarını dinlememe ($\bar{X}= 3,96$), öğretmene lakap takma ($\bar{X}= 4,10$)” dır.

Yukarıda da görüldüğü gibi öğrenciler en çok bu davranışları yaptıklarını düşünmektedir. Yukarıda yer alan maddelerin tamamı düşünüldüğünde, bu maddelerin bütün maddeler içinde yer alan en hafif kural dışı davranışlar olarak nitelendirilebilir. Öğrenciler “ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşmayı”, “bazen”, diğer maddeleri ise “çok nadir” yaptıklarını, ya da “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının görüşlerine bakıldığında, öğrencilerin, öğretmenlere karşı kural dışı davranışlar içerisinde “en az” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “öğretmene fiili saldırıda bulunma ($\bar{X}= 4,85$), öğretmenin eşyalarını izinsiz karıştırma ($\bar{X}= 4,83$), öğretmeni tehdit etme ($\bar{X}= 4,81$), öğretmene küfür etme ($\bar{X}= 4,76$), öğretmene hakaret etme ($\bar{X}=4,65$)” dir.

Genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerine bakıldığında, genel lise öğrencilerinin “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşma ($\bar{X}= 3,24$), ders esnasında dikkat dağıtacak şekilde ses çıkarma ($\bar{X}= 3,93$), öğretmenden sonra sınıfa girme ($\bar{X}= 3,98$), öğretmenin uyarılarını dinlememe ($\bar{X}= 4,00$), öğretmene lakap takma ($\bar{X}= 4,06$)” dır.

Genel lise öğrencileri de bu davranışlar içerisinde “ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşmayı”, “bazen”, diğer maddeleri ise “çok nadir” yaptıklarını düşünmektedir.

Genel lise öğrencilerinin “en az” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “öğretmene fiili saldırıda bulunma ($\bar{X}= 4,85$), öğretmenin eşyalarını izinsiz karıştırma ($\bar{X}= 4,85$), öğretmeni tehdit etme ($\bar{X}= 4,81$), öğretmene küfür etme ($\bar{X}= 4,76$), öğretmene hakaret etme ($\bar{X}= 4,70$)” dir.

Öğrencilerin tamamında olduğu gibi genel lise öğrencileri de “en az” yaptıkları kural dışı davranışlar olarak yukarıdaki davranışları görmektedir. Genel lise öğrencileri bu kural dışı davranışları “hiçbir zaman” yapmadıklarını belirtmektedir.

Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşma ($\bar{X}=3,49$), öğretmenden sonra sınıfa girme ($\bar{X}= 3,79$), öğretmenin uyarılarını dinlememe ($\bar{X}= 3,84$), ders esnasında dikkat dağıtacak şekilde ses çıkarma ($\bar{X}=3,91$), öğretmene yalan söyleme ($\bar{X}= 4,07$)” dir.

Endüstri meslek lisesi öğrencileri yukarıda verilen maddelerin tamamını “çok nadir” olarak yaptıklarını düşünmektedir. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin bu görüşleri gerek öğrencilerin tamamı gerek genel lise öğrencilerinin görüşleri ile paralellik göstermektedir.

Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin “en az” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “öğretmene fiili saldırıda bulunma ($\bar{X}= 4,86$), öğretmeni tehdit etme ($\bar{X}= 4,82$), öğretmenin eşyalarını izinsiz karıştırma ($\bar{X}= 4,75$), öğretmene küfür etme ($\bar{X}= 4,73$), öğretmenin kılık-kıyafeti ile alay etme ($\bar{X}= 4,53$)” dir.

Bu maddelerde de diğer maddelerde olduğu gibi benzer görüşler ortaya çıkmıştır. Endüstri meslek lisesi öğrencileri de genel lise öğrencileri ile benzer görüşleri ifade etmişlerdir. Endüstri meslek lisesi öğrencileri de, yukarıda sıralanan kural dışı davranışları genel lise öğrencileri gibi “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Öğrencilerin, öğretmenlere karşı kural dışı davranışlar içerisinde yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışların, alt ölçeğin tamamında birbirine çok yakın seyrettiği, boyut içindeki önem sıralarının da aynı ya da birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin öğretmenlere karşı kural dışı davranışlar içerisinde en çok yaptıklarını düşündükleri davranışların ve en az

yaptıklarını düşündükleri davranışların da çoğunun aynı olduğu görülmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin görüşleri ile, öğrencilerin öğrenim gördükleri okul arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı yönündeki bulgu ile örtüşmektedir.

Öğrencilerin en az yaptıkları yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar ise genellikle fiili saldırı türündeki davranışlardır. Genel lise öğrencileri ve endüstri meslek lisesi öğrencileri, bu davranışları “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “öğretmenlere karşı kuraldışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtlar arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan t testi analizi sonuçlarına Tablo 11’de yer verilmiştir.

Tablo 11. Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin, Öğretmenlere Karşı Gösterdikleri Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları

Görev	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Genel Lise Öğrenci	308	64,95	9,67	403	0,45	.62
Endüstri Meslek Lisesi Öğrenci	97	64,39	11,00			

Tablo 11’de de görüldüğü üzere genel lise öğrencileri ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin, öğrencilerin öğretmenlere karşı gösterdikleri kuraldışı davranışlara ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri okula göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(403)} = 0,45$, $p > .05$]. Bu bulgu, öğrencilerin öğretmenlere karşı gösterdikleri kuraldışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin görüşleri ile öğrencilerin öğrenim gördükleri okul arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “öğrencilere karşı kural dışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtların dağılımına Tablo 12’de yer verilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışları Ne Düzeyde Gösterdikleri İle İlgili Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı (Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar)

Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem Sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
16. Arkadaşlarına lakap takma	Genel Lise	3,03	1,22346	17	71
	EML	2,98	1,38816	17	72
	TOPLAM	3,02	1,26325	17	72
17. Arkadaşlarıyla alay etme	Genel Lise	3,64	1,31232	14	64
	EML	3,60	1,44739	12	60
	TOPLAM	3,63	1,34414	14	64
18. Arkadaşlarına yalan söyleme	Genel Lise	3,99	1,18072	8	40
	EML	3,75	1,33877	9	47
	TOPLAM	3,93	1,22306	8	41
19. Arkadaşlarına karşı kaba konuşma	Genel Lise	3,55	1,32141	16	67
	EML	3,48	1,37017	16	68
	TOPLAM	3,53	1,33188	16	67
20. Arkadaşlarına kırıcı şaka yapma	Genel Lise	3,68	1,20371	13	62
	EML	3,55	1,45035	15	64
	TOPLAM	3,65	1,26639	13	63
21. Kantin kuyruğunda arkadaşlarının önüne geçme	Genel Lise	3,76	1,38359	12	55
	EML	3,96	1,31857	6	31
	TOPLAM	3,81	1,36952	11	52
22. Arkadaşlarının sözünü kesme	Genel Lise	3,60	1,26525	15	66
	EML	3,57	1,43494	14	62
	TOPLAM	3,60	1,30612	15	66
23. Arkadaşlarına tebeşir fırlatma	Genel Lise	3,92	1,36036	10	46
	EML	3,71	1,42857	10	50
	TOPLAM	3,87	1,37816	10	47
24. Arkadaşlarına karşı küfürlü konuşma	Genel Lise	3,95	1,29930	9	42
	EML	3,64	1,46516	11	55
	TOPLAM	3,87	1,34521	9	46
25. Arkadaşlarını gereksiz yere öğretmenlere şikâyet etme	Genel Lise	4,37	1,04002	4	17
	EML	4,15	1,23609	4	19
	TOPLAM	4,32	1,09258	3	16
26. Arkadaşlarına hakaret etme	Genel Lise	4,14	1,18779	7	33
	EML	3,90	1,32352	8	39
	TOPLAM	4,09	1,22436	7	34
27. Arkadaşlarıyla kavga etme	Genel Lise	3,82	1,22658	11	53
	EML	3,58	1,35210	13	61
	TOPLAM	3,77	1,26025	12	54
28. Arkadaşlarının eşyalarına zarar verme	Genel Lise	4,37	1,05903	3	15
	EML	4,05	1,28591	5	28
	TOPLAM	4,29	1,12449	5	19
29. Arkadaşlarına uygunsuz el hareketi yapma	Genel Lise	4,21	1,22046	6	29
	EML	3,93	1,29755	7	34
	TOPLAM	4,14	1,24320	6	32
30. Karşı cinsteki arkadaşlarına uygunsuz sözler söyleme	Genel Lise	4,35	1,11902	5	18
	EML	4,16	1,18744	2	17
	TOPLAM	4,30	1,13715	4	17
31. Arkadaşlarını tehdit etme	Genel Lise	4,41	1,05952	2	13
	EML	4,15	1,24449	3	18

	TOPLAM	4,35	1,11049	2	15
32. Arkadaşlarından zorla para vs. alma	Genel Lise	4,75	,72692	1	5
	EML	4,79	,62813	1	3
	TOPLAM	4,76	,70392	1	4
BOYUT ORTALAMASI	Genel Lise	67,62	15,11547		
	EML	65,05	17,84095		
	TOPLAM	67,00	15,82594		

Tablo 12’de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının görüşlerine bakıldığında öğrencilerin, Öğrencilere karşı kural dışı davranışlar içerisinde “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “arkadaşlarına lakap takma ($\bar{X}= 3,02$), arkadaşlarına karşı kaba konuşma ($\bar{X}= 3,53$), arkadaşlarının sözünü kesme ($\bar{X}= 3,60$), arkadaşlarıyla alay etme ($\bar{X}= 3,63$), arkadaşlarına kırıcı şaka yapma ($\bar{X}= 3,65$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi öğrencilerin, diğer öğrencilere karşı yapılan kural dışı davranışlar içerisinde “en çok” yapıldığını düşündükleri davranışlar genellikle sözlü olarak yapılan eylemlerden oluşmaktadır. Öğrenciler bu kural dışı davranışları “bazen” ve “çok nadir” olarak yaptıklarını düşünmektedir.

Öğrencilerin tamamının görüşlerine bakıldığında öğrencilerin, öğrencilerin “en az” yaptıklarını düşündükleri davranışlar, “arkadaşlarından zorla para vs. alma ($\bar{X}= 4,76$), arkadaşlarını tehdit etme ($\bar{X}=4,35$), arkadaşlarını gereksiz yere öğretmenlere şikâyet etme ($\bar{X}= 4,23$), karşı cinsteki arkadaşlarına uygunsuz sözler söyleme ($\bar{X}= 4,30$), arkadaşlarının eşyalarına zarar verme ($\bar{X}= 4,29$)” dir.

Yukarıda sıralanan maddeler genellikle fiili eylemlere dayanılan kural dışı davranışlardır ve öğrenciler “en az” bu kural dışı davranışların yapıldığını düşünmektedir. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında öğrenciler bu listedeki bütün kural dışı davranışları “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerine bakıldığında, genel lise öğrencilerinin “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “arkadaşlarına lakap takma ($\bar{X}= 3,03$), arkadaşlarına karşı kaba konuşma

($\bar{X}=3,55$), arkadaşlarının sözünü kesme ($\bar{X}= 3,60$), arkadaşlarıyla alay etme ($\bar{X}=3,64$), arkadaşlarına kırıcı şaka yapma ($\bar{X}= 3,68$)” dir.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi araştırmaya katılan genel lise öğrencilerinin “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar ile öğrencilerin tamamının görüşleri arasında paralellik vardır. Genel lise öğrencileri bu kural dışı davranışları “bazen” ve “çok nadir” olarak yaptıklarını düşünmektedir.

Genel lise öğrencilerinin “en az” yaptıklarını düşündükleri davranışlar, “arkadaşlarından zorla para vs. alma yapma ($\bar{X}= 4,75$), arkadaşlarını tehdit etme ($\bar{X}= 4,41$), arkadaşlarının eşyalarına zarar verme ($\bar{X}= 4,37$), arkadaşlarını gereksiz yere öğretmenlere şikâyet etme ($\bar{X}= 4,37$), karşı cinsteki arkadaşlarına uygunsuz sözler söyleme ($\bar{X}= 4,35$)” dir.

Bu maddelerde öğrencilerin genel görüşlerinde olduğu gibi genel lise öğrencilerinin görüşlerinde de benzerlikler bulunmaktadır. Genel lise öğrencileri yukarıda sıralanan kural dışı davranışları “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Endüstri meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin “en çok” yaptıklarını ifade ettikleri kural dışı davranışlar, “arkadaşlarına lakap takma ($\bar{X}=2,98$), arkadaşlarına karşı kaba konuşma ($\bar{X}= 3,48$), arkadaşlarına kırıcı şaka yapma ($\bar{X}= 3,55$), arkadaşlarının sözünü kesme ($\bar{X}= 3,57$), arkadaşlarıyla kavga etme ($\bar{X}= 3,58$)” dir.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi araştırmaya katılan endüstri meslek lisesi öğrencilerinin “en çok” yaptıklarını belirttikleri kural dışı davranışlar ile öğrencilerin tamamının ve genel lise öğrencilerinin görüşleri arasında paralellik vardır. Endüstri meslek lisesi öğrencileri bu kural dışı davranışları “bazen” ve “çok nadir” olarak yaptıklarını düşünmektedir.

Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin “en az” yaptıklarını ifade ettikleri kural dışı davranışlar, “arkadaşlarından zorla para vs. alma ($\bar{X}= 4,79$), karşı cinsteki arkadaşlarına uygunsuz sözler söyleme ($\bar{X}= 4,16$), arkadaşlarını tehdit etme ($\bar{X}= 4,15$), arkadaşlarını gereksiz yere öğretmenlere şikâyet etme ($\bar{X}= 4,15$), arkadaşlarının eşyalarına zarar verme ($\bar{X}= 4,05$)” dir.

Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin, öğrencilere karşı kural dışı davranışlar arasında “en az” yaptıklarını ya da yapmadıklarını düşündükleri davranışlar, öğrencilerin tamamının ve genel lise öğrencilerinin görüşlerine benzerlik göstermektedir. Endüstri meslek lisesi öğrencileri bu kural dışı davranışları “hiçbir zaman” yapmadıklarını ifade etmektedir.

Öğrencilerin, öğrencilere karşı kural dışı davranışlar içerisinde yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışların, alt ölçeğin tamamına yakın bir kısmında birbirine çok yakın seyrettiği, boyut içindeki önem sıralarının da çoğunlukla aynı ya da birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin görüşleri ile, öğrencilerin öğrenim gördükleri okul arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı yönündeki bulgu ile örtüşmektedir.

Genel lise öğrencileri ile endüstri meslek lisesi öğrencilerinin en çok yaptıklarını düşündükleri ilk beş davranışın dördü aynıdır ve genel lise öğrencileri ile endüstri meslek lisesi öğrencileri bu kural dışı davranışları “bazen” ve “çok nadir” olarak yaptıklarını düşünmektedir.

Genel lise öğrencileri ile endüstri meslek lisesi öğrencilerinin en az yaptıklarını düşündükleri ilk beş davranışın beşi de aynıdır ve genel lise öğrencileri ile endüstri meslek lisesi öğrencileri bu kural dışı davranışları “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir. Öğrencilerin en az yaptıkları yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar genellikle fiili saldırı türündeki davranışlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “öğrencilere karşı kuraldışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtlar arasında fark olup olmadığının

belirlenmesi amacı ile yapılan t testi analizi sonuçlarına Tablo 13’de yer verilmiştir.

Tablo 13. Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin, Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları

Görev	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Genel Lise Öğrenci	308	67,62	15,11	403	1,28	.20
Endüstri Meslek Lisesi Öğrenci	97	65,05	17,84			

Tablo 13’de de görüldüğü üzere genel lise öğrencileri ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin, öğrencilerin öğrencilere karşı gösterdikleri kuraldışı davranışlara ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri okula göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(403)} = 1,28$, $p > .05$]. Bu bulgu, öğrencilerin öğrencilere karşı gösterdikleri kuraldışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin görüşleri ile öğrencilerin öğrenim gördükleri okul arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “ders ortamında kural dışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtların dağılımına Tablo 14’de yer verilmiştir.

Tablo 14. Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışları Ne Düzeyde Gösterdikleri İle İlgili Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı (Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar)

Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
33. Derste sakız çiğneme	Genel Lise	3,94	1,25942	7	43
	EML	3,92	1,28491	6	35
	TOPLAM	3,93	1,26399	6	39
34. Derste arkadaşlarıyla konuşma	Genel Lise	2,99	1,24649	17	72
	EML	3,15	1,18445	17	71

	TOPLAM	3,03	1,23232	17	71
35. Dersten önce sınıfta ortalığı toz içinde bırakma	Genel Lise	4,24	1,08776	3	27
	EML	4,10	1,13178	3	22
	TOPLAM	4,21	1,09876	3	25
36. Kapiyı çalmadan sınıfa girme	Genel Lise	4,43	1,03610	2	11
	EML	4,39	,98485	2	12
	TOPLAM	4,42	1,02300	2	11
37. Sınavda kopya çekme	Genel Lise	3,43	1,34070	16	68
	EML	3,46	1,32336	16	69
	TOPLAM	3,44	1,33498	16	68
38. Derste başka işlerle uğraşma	Genel Lise	3,67	1,16850	14	63
	EML	3,68	1,22938	10	53
	TOPLAM	3,67	1,18183	14	61

Tablo 14 'ün Devamı

Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
39. Derste gerektiğinde not tutmama	Genel Lise	3,71	1,24835	12	57
	EML	3,62	1,39433	12	57
	TOPLAM	3,69	1,28360	13	58
40. Derse iştirak etmeme	Genel Lise	3,89	1,13384	9	48
	EML	3,87	1,15702	8	40
	TOPLAM	3,89	1,13802	8	44
41. Derse hazırlıksız gelme	Genel Lise	3,63	1,19618	15	65
	EML	3,51	1,37775	15	66
	TOPLAM	3,60	1,24138	15	65
42. Derste cep telefonu ile oynama	Genel Lise	4,20	1,17062	4	31
	EML	3,97	1,33837	4	30
	TOPLAM	4,15	1,21512	4	31
43. Verilen ödevleri yapmama	Genel Lise	3,85	1,16466	11	52
	EML	3,64	1,38475	11	56
	TOPLAM	3,80	1,22231	11	53
44. Ders araç gereçlerini getirmeme	Genel Lise	3,88	1,16097	10	50
	EML	3,91	1,30440	7	37
	TOPLAM	3,89	1,19531	9	45
45. Derste kendi yerine oturmama	Genel Lise	3,71	1,30003	13	58
	EML	3,72	1,29697	9	48
	TOPLAM	3,71	1,29770	12	57
46. Sırasında düzgün oturmama	Genel Lise	4,07	1,20318	5	34
	EML	3,95	1,21550	5	32
	TOPLAM	4,04	1,20560	5	35
47. Başka sınıflarda derslere girme	Genel Lise	4,62	,90251	1	8
	EML	4,57	,91099	1	6
	TOPLAM	4,61	,90367	1	8
48. Derlerde yersiz komiklik yaparak dikkat çekmeye çalışma	Genel Lise	3,92	1,38210	8	45
	EML	3,60	1,48294	14	59
	TOPLAM	3,85	1,41168	10	49
49. Sınıf içinde gezinme	Genel Lise	4,00	1,29015	6	38
	EML	3,61	1,31848	13	58
	TOPLAM	3,91	1,30574	7	43
BOYUT ORTALAMASI	Genel Lise	66,27	14,59832		
	EML	64,77	15,90237		
	TOPLAM	65,91	14,91461		

Tablo 14'de de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının görüşlerine bakıldığında öğrencilerin, ders ortamında kural dışı davranışlar içerisinde "en çok" yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, "derste arkadaşlarıyla konuşma ($\bar{X}= 3,03$), sınavda kopya çekme ($\bar{X}= 3,44$), derse

hazırlıksız gelme ($\bar{X}= 3,60$), derste başka işlerle uğraşma ($\bar{X}= 3,67$), derste gerektiğinde not tutmama ($\bar{X}= 3,69$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi öğrencilerin, ders ortamında yapılan kural dışı davranışlar içerisinde “en çok” yapıldığını düşündükleri davranışlar genellikle diğer öğrencileri de rahatsız edebilecek davranışlardır. Öğrenciler ders ortamındaki bu kural dışı davranışları “bazen” ve “çok nadir” olarak yaptıklarını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamının görüşlerine bakıldığında öğrencilerin “en az” yaptıklarını düşündükleri davranışlar “başka sınıflarda derslere girme ($\bar{X}= 4,61$), kapıyı çalmadan sınıfa girme ($\bar{X}= 4,42$), dersten önce sınıfta ortalığı toz içinde bırakma ($\bar{X}= 4,21$), derste cep telefonu ile oynama ($\bar{X}=4,15$), sırasında düzgün oturmama ($\bar{X}= 4,04$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelere göre bu maddelerin aritmetik ortalamaları dikkate alındığında öğrenciler bu listedeki kural dışı davranışları “çok nadir” yaptıklarını ya da “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerine bakıldığında, genel lise öğrencilerinin “en çok” yaptıklarını düşündükleri ders ortamı kural dışı davranışlar, “derste arkadaşlarıyla konuşma ($\bar{X}= 2,99$), sınavda kopya çekme ($\bar{X}= 3,43$), derse hazırlıksız gelme ($\bar{X}= 3,63$), derste başka işlerle uğraşma ($\bar{X}=3,67$), derste kendi yerine oturmama ($\bar{X}= 3,71$)” dır.

Genel lise öğrencileri bu kural dışı davranışları “bazen” ve “çok nadir” olarak yaptıklarını düşünmektedir.

Genel lise öğrencilerinin “en az” yaptıklarını düşündükleri davranışlar, “başka sınıflarda derslere girme ($\bar{X}= 4,62$), kapıyı çalmadan sınıfa girme ($\bar{X}=4,43$), dersten önce sınıfta ortalığı toz içinde bırakma ($\bar{X}= 4,24$), derste cep telefonu ile oynama ($\bar{X}= 4,20$), sırasında düzgün oturmama ($\bar{X}= 4,07$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelere göre bu maddelerin aritmetik ortalamaları dikkate alındığında öğrenciler bu listedeki kural dışı davranışları “çok nadir” yaptıklarını ya da “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Endüstri meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin “en çok” yaptıklarını düşündükleri ders ortamı kural dışı davranışları, “derste arkadaşlarıyla konuşma ($\bar{X}= 3,15$), sınavda kopya çekme ($\bar{X}= 3,46$), derse hazırlıksız gelme ($\bar{X}= 3,51$), derslerde yersiz komiklik yaparak dikkat çekmeye çalışma ($\bar{X}= 3,60$), sınıf içinde gezinme ($\bar{X}= 3,61$)” dir.

Endüstri meslek lisesi öğrencileri bu kural dışı davranışları “bazen” ve “çok nadir” olarak yaptıklarını düşünmektedir.

Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin “en az” yaptıklarını düşündükleri davranışlar, “başka sınıflarda derslere girme ($\bar{X}= 4,57$), kapıyı çalmadan sınıfa girme ($\bar{X}= 4,39$), dersten önce sınıfta ortalığı toz içinde bırakma ($\bar{X}= 4,10$), derste cep telefonu ile oynama ($\bar{X}= 3,97$), derste kendi yerine oturmama ($\bar{X}= 3,72$)” dir.

Yukarıda sıralanan maddelere göre bu maddelerin aritmetik ortalamaları dikkate alındığında öğrenciler bu listedeki kural dışı davranışları “çok nadir” yaptıklarını ya da “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Öğrencilerin, ders ortamı kural dışı davranışlar içerisinde yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışların, birbirine çok yakın seyrettiği, boyut içindeki önem sıralarının da çoğunlukla aynı ya da birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin görüşleri ile, öğrencilerin öğrenim gördükleri okul arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı yönündeki bulgu ile örtüşmektedir.

Genel lise öğrencileri ile endüstri meslek lisesi öğrencilerinin ders ortamındaki kural dışı davranışlar içerisinde çok yaptıklarını düşündükleri ilk beş davranışın üçü aynıdır ve genel lise öğrencileri ile endüstri meslek lisesi

öğrencileri bu kural dışı davranışları “bazen” ve “çok nadir” olarak yaptıklarını düşünmektedir.

Genel lise öğrencileri ile endüstri meslek lisesi öğrencilerinin en az yaptıklarını düşündükleri ilk beş davranışın dördü de aynıdır ve genel lise öğrencileri ile endüstri meslek lisesi öğrencileri bu kural dışı davranışları “çok nadir” yaptıklarını, ya da “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir. Öğrencilerin en az yaptıkları yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar genellikle fiili saldırı türündeki davranışlardır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “ders ortamında kuraldışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtlar arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan t testi analizi sonuçlarına Tablo 15’de yer verilmiştir.

Tablo 15. Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin, Ders Ortamında Gösterdikleri Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları

Görev	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Genel Lise Öğrenci	308	66,27	14,59	403	0,86	.38
Endüstri Meslek Lisesi Öğrenci	97	64,77	15,90			

Tablo 15’de de görüldüğü üzere genel lise öğrencileri ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin, ders ortamında gösterdikleri kuraldışı davranışlara ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri okula göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(403)} = 0,86$, $p > .05$]. Bu bulgu, öğrencilerin sınıf ortamında gösterdikleri kuraldışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin görüşleri ile öğrencilerin öğrenim gördükleri okul arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

Diğer Kural Dışı Davranışlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “diğer kural dışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtların dağılımına Tablo 16’da yer verilmiştir.

Tablo 16. Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve

**Bu Davranışları Ne Düzeyde Gösterdikleri İle İlgili Öğrenci Görüşlerinin Dağılımı
(Diğer Kural Dışı Davranışlar)**

Diğer Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
50. Kılık-kıyafet kurallarına uymama	Genel Lise	3,71	1,26447	20	59
	EML	3,56	1,35329	21	63
	TOPLAM	3,67	1,28613	22	62

Tablo 16'nın Devamı

Diğer Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
51. Okul içinde sigara içme	Genel Lise	4,38	1,16550	4	14
	EML	4,34	1,18925	3	13
	TOPLAM	4,37	1,16991	4	14
52. Hırsızlık yapma	Genel Lise	4,72	,79400	1	6
	EML	4,57	,83958	1	7
	TOPLAM	4,68	,80653	1	6
53. Okula kesici veya delici vb. alet getirme	Genel Lise	4,50	,95667	2	10
	EML	4,41	1,02827	2	11
	TOPLAM	4,48	,97389	2	10
54. Sıralara, duvarlara yazı yazma, resim yapma	Genel Lise	3,89	1,34026	16	49
	EML	3,72	1,42699	17	49
	TOPLAM	3,85	1,36170	16	50
55. Okul araç gereçlerine zarar verme	Genel Lise	4,21	1,20704	11	30
	EML	4,10	1,31089	7	23
	TOPLAM	4,18	1,23191	10	27
56. Yerlere çöp atma	Genel Lise	3,71	1,38780	21	60
	EML	3,78	1,37103	14	44
	TOPLAM	3,72	1,38246	19	56
57. Okulda olduğu halde İstiklal Marşı törenlerine katılmama	Genel Lise	4,43	1,04549	3	12
	EML	4,34	1,05955	4	14
	TOPLAM	4,40	1,04829	3	13
58. Koridorlarda koşma	Genel Lise	3,75	1,27011	19	56
	EML	3,71	1,30670	18	51
	TOPLAM	3,74	1,27746	18	55
59. Koridorlarda itişip-kakışma	Genel Lise	3,86	1,29015	17	51
	EML	3,70	1,30835	19	52
	TOPLAM	3,82	1,29470	17	51
60. Ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme	Genel Lise	3,39	1,48111	23	69
	EML	3,53	1,42932	22	65
	TOPLAM	3,42	1,46840	23	69
61. Okulu, sınıfları, tuvaletleri, lavaboları temiz kullanmama	Genel Lise	4,00	1,39097	13	36
	EML	3,81	1,49534	13	42
	TOPLAM	3,96	1,41716	13	37
62. Yerlere tükürme	Genel Lise	4,27	1,18622	8	24
	EML	3,92	1,43793	12	36
	TOPLAM	4,19	1,25823	9	26
63. Okuldan kaçma	Genel Lise	3,77	1,25832	18	54
	EML	3,39	1,50386	23	70
	TOPLAM	3,68	1,32933	21	60
64. Kişisel temizliğine özen göstermeme	Genel Lise	4,33	1,13126	6	20
	EML	4,07	1,34820	8	26
	TOPLAM	4,27	1,19049	6	21
65. Muslukları açık bırakma	Genel Lise	4,25	1,18725	10	26
	EML	3,94	1,43883	11	33
	TOPLAM	4,18	1,25714	11	29

66. Müsabaka-maçlarda küfürlü tezahürat yapma	Genel Lise	4,20	1,24978	12	32
	EML	4,00	1,41421	10	29
	TOPLAM	4,15	1,29212	12	30
67. Arkadaşlarının ödevlerinden kopya çekme	Genel Lise	3,69	1,35023	22	61
	EML	3,64	1,39971	20	54
	TOPLAM	3,68	1,36061	20	59
68. Öğretmenden fazla not isteme	Genel Lise	3,89	1,32119	15	47
	EML	3,76	1,43449	16	46
	TOPLAM	3,86	1,34863	15	48
69. Grup çalışmalarında aldığı görevi yerine getirmeme	Genel Lise	4,27	1,05545	9	25
	EML	4,13	1,16930	6	21
	TOPLAM	4,24	1,08409	8	23

Tablo 16'nın Devamı

Diğer Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
70. Sosyal etkinliklerdeki görevlerini yapmama	Genel Lise	4,30	1,05440	7	22
	EML	4,14	1,14555	5	20
	TOPLAM	4,26	1,07768	7	22
71. Sebepsiz devamsızlık yapma	Genel Lise	3,99	1,24649	14	39
	EML	3,77	1,43255	15	45
	TOPLAM	3,94	1,29517	14	38
72. Sıraların üzerinde dolaşma	Genel Lise	4,34	1,08517	5	19
	EML	4,06	1,17982	9	27
	TOPLAM	4,27	1,11363	5	20
BOYUT ORTALAMASI	Genel Lise	93,95	20,47008		
	EML	90,47	23,19846		
	TOPLAM	93,12	21,17816		

Tablo 16'da da görüldüğü gibi araştırmaya katılan *öğrencilerin tamamının* görüşlerine bakıldığında öğrencilerin, diğer kural dışı davranışlar içerisinde “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme ($\bar{X}= 3,42$), kılık-kıyafet kurallarına uymama ($\bar{X}=3,67$), okuldan kaçma ($\bar{X}= 3,68$), arkadaşlarının ödevlerinden kopya çekme ($\bar{X}= 3,68$), yerlere çöp atma ($\bar{X}= 3,72$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi öğrencilerin, diğer kural dışı davranışlar içerisinde en çok yapıldığını düşündükleri davranışlar genellikle toplumsal yaşam ile ilgili davranışlardır. Öğrenciler diğer kural dışı davranışları “çok nadir” olarak yaptıklarını ya da “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Öğrencilerin tamamının görüşlerine bakıldığında, öğrencilerin “en az” yaptıklarını düşündükleri davranışlar, “hırsızlık yapma ($\bar{X}= 4,68$), okula kesici veya delici vb. alet getirme ($\bar{X}= 4,48$), okulda olduğu halde İstiklal Marşı

törenlerine katılmama ($\bar{X}= 4,40$), okul içinde sigara içme ($\bar{X}= 4,37$), sıraların üzerinde dolaşma ($\bar{X}= 4,27$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelere göre bu maddelerin aritmetik ortalamaları dikkate alındığında öğrenciler bu listedeki kural dışı davranışları “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerine bakıldığında, genel lise öğrencilerinin “en çok” yaptıklarını düşündükleri ders ortamı kural dışı davranışlar, “ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme ($\bar{X}=3,39$), arkadaşlarının ödevlerinden kopya çekme ($\bar{X}= 3,69$), yerlere çöp atma ($\bar{X}= 3,71$), kılık-kıyafet kurallarına uymama ($\bar{X}= 3,71$), koridorlarda koşma ($\bar{X}=3,75$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi araştırmaya katılan genel lise öğrencilerinin “en çok” yaptıklarını düşündükleri diğer kural dışı davranışları ile öğrencilerin tamamının görüşleri arasında paralellik vardır. Genel lise öğrencileri bu kural dışı davranışları “çok nadir” olarak yaptıklarını düşünmektedir.

Genel lise öğrencilerinin “en az” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “hırsızlık yapma ($\bar{X}= 4,72$), okula kesici veya delici vb. alet getirme ($\bar{X}= 4,50$), okulda olduğu halde İstiklal Marşı törenlerine katılmama ($\bar{X}= 4,43$), okul içinde sigara içme ($\bar{X}= 4,38$), sıraların üzerinde dolaşma ($\bar{X}= 4,34$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelere göre bu maddelerin aritmetik ortalamaları dikkate alındığında öğrenciler bu listedeki kural dışı davranışları “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Endüstri meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin “en çok” yaptıklarını düşündükleri diğer kural dışı davranışlar, “okuldan kaçma ($\bar{X}= 3,39$), ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme ($\bar{X}= 3,53$), kılık-

kıyafet kurallarına uymama ($\bar{X}= 3,56$), arkadaşlarının ödevlerinden kopya çekme ($\bar{X}= 3,64$), koridorlarda itişip-kakışma ($\bar{X}= 3,70$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi araştırmaya katılan endüstri meslek lisesi öğrencilerinin “en çok” yaptıklarını belirttikleri diğer kural dışı davranışlar ile öğrencilerin tamamının ve genel lise öğrencilerinin görüşleri arasında paralellik vardır. Endüstri meslek lisesi öğrencileri bu kural dışı davranışları “bazen” ve “çok nadir” olarak yaptıklarını düşünmektedir.

Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin “en az” yaptıklarını ifade ettikleri kural dışı davranışlar, “hırsızlık yapma ($\bar{X}= 4,57$), okula kesici veya delici vb. alet getirme ($\bar{X}= 4,41$), okul içinde sigara içme ($\bar{X}= 4,34$), okulda olduğu halde İstiklal Marşı törenlerine katılmama ($\bar{X}= 4,34$), sosyal etkinliklerdeki görevlerini yapmama ($\bar{X}= 4,14$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelere göre bu maddelerin aritmetik ortalamaları dikkate alındığında öğrenciler bu listedeki kural dışı davranışları “çok nadir” yaptıklarını ya da “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “diğer kuraldışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtlar arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan t testi analizi sonuçlarına Tablo 17de yer verilmiştir.

Tablo 17. Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin, Diğer Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları

Görev	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Genel Lise Öğrenci	308	93,95	20,47	403	1,32	.18
Endüstri Meslek Lisesi Öğrenci	97	90,47	23,19			

Tablo 17’de de görüldüğü üzere genel lise öğrencileri ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin, gösterdikleri diğer kuraldışı davranışlara ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri okula göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(403)} = 1,32$,

$p > .05$]. Bu bulgu, öğrencilerin gösterdikleri diğer kural dışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin görüşleri ile öğrencilerin öğrenim gördükleri okul arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

Öğrencilerin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Genel Lise Öğrencileri ile Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Görüşleri Arasındaki Fark

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “kural dışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtlar arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan t testi analizi sonuçlarına Tablo 18’de yer verilmiştir.

Tablo 18. Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin, Öğrencilerin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları

Görev	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Genel Lise Öğrenci	308	292,80	54,80	403	1,14	,256
Endüstri Meslek Lisesi Öğrenci	97	284,69	62,91			

Tablo 18’de de görüldüğü üzere genel lise öğrencileri ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri okula göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(403)} = 1,14$, $p > .05$]. Bu bulgu, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin görüşleri ile öğrencilerin öğrenim gördükleri okul arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde de yorumlanabilir.

Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre, Öğrencilerin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışların Gösterilme Düzeyleri

Bu bölümde, öğretmenlere ve öğrencilere karşı gösterilen kural dışı davranışlar, ders ortamında gösterilen kural dışı davranışlar ve diğer kural dışı davranışlar ile ilgili öğretmen görüşlerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “öğretmenlere karşı kural dışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtların dağılımına Tablo 19’da yer verilmiştir.

Tablo 19. Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışların Gösterilme Düzeyi İle İlgili Öğretmen Görüşleri (Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar)

Öğretmenlere Karşı Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem Sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
1. Öğretmeden sonra sınıfa girme	Genel Lise	3,13	,85345	13	31
	EML	2,92	,78703	13	27
	TOPLAM	3,06	,83570	13	29
2. Öğretmenin sınıfa girdiğini gördüğü halde ayağa kalkmama	Genel Lise	3,65	,88294	9	15
	EML	3,66	,83055	9	12
	TOPLAM	3,66	,86402	9	13
3. Ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşma	Genel Lise	2,57	,98210	15	63
	EML	2,37	,97581	15	61
	TOPLAM	2,50	,98337	15	63
4. Ders esnasında dikkat dağıtacak şekilde ses çıkarma	Genel Lise	3,11	,93616	14	32
	EML	2,75	1,01062	14	36
	TOPLAM	2,99	,97677	14	34
5. Ders esnasında dikkat dağıtıcı fiziksel gürültü yapma	Genel Lise	3,34	,93599	10	21
	EML	3,02	1,01212	10	23
	TOPLAM	3,23	,97356	10	21
6. Öğretmenin uyarılarını dinlememe	Genel Lise	3,22	,95557	11	24
	EML	3,00	,97036	11	24
	TOPLAM	3,15	,96497	11	22
7. Öğretmene yalan söyleme	Genel Lise	3,13	,87877	12	30
	EML	2,95	1,05196	12	25
	TOPLAM	3,07	,94432	12	27
8. Öğretmenin eşyalarını izinsiz karıştırma	Genel Lise	4,51	,76423	4	4
	EML	4,32	,85844	6	6
	TOPLAM	4,45	,80235	4	4
9. Öğretmenin kılık-kıyafeti ile alay etme	Genel Lise	4,52	,81935	3	3
	EML	4,45	,82664	3	3
	TOPLAM	4,50	,82145	3	3
10. Öğretmene lakap takma	Genel Lise	4,04	1,02076	8	11
	EML	3,79	1,20359	8	10
	TOPLAM	3,95	1,09225	8	10
11. Öğretmenden izinsiz sınıfı terk etme	Genel Lise	4,23	,86535	7	8
	EML	4,12	,83237	7	7
	TOPLAM	4,19	,85443	7	8
12. Öğretmene hakaret etme	Genel Lise	4,38	,84340	5	5
	EML	4,35	,78379	5	5
	TOPLAM	4,37	,82227	6	6
13. Öğretmene küfür etme	Genel Lise	4,52	,80313	2	2
	EML	4,51	,67226	2	2
	TOPLAM	4,52	,75950	2	2
	Genel Lise	4,37	,86716	6	6

14. Öğretmeni tehdit etme	Genel Lise	4,37	,86716	6	6
	EML	4,38	,75688	4	4
	TOPLAM	4,37	,82964	5	5
15. Öğretmene fiili saldırıda bulunma	Genel Lise	4,56	,72002	1	1
	EML	4,59	,64003	1	1
	TOPLAM	4,57	,69261	1	1
BOYUT ORTALAMASI	Genel Lise	57,35	8,96647		
	EML	55,25	9,11183		
	TOPLAM	56,63	9,05941		

Tablo 19’da da görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının görüşlerine bakıldığında öğretmenlerin, öğretmenlere karşı kural dışı davranışlar içerisinde öğrencilerin “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşma ($\bar{X}= 2,50$), ders esnasında dikkat dağıtacak şekilde ses çıkarma ($\bar{X}= 2,99$), öğretmenden sonra sınıfa girme ($\bar{X}= 3,06$), öğretmene yalan söyleme ($\bar{X}= 3,07$), öğretmenin uyarılarını dinlememe ($\bar{X}= 3,15$)” dir.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrencilerin “en çok” yaptığını düşündüğü davranışlar genellikle ders sırasında oluşabilecek kural dışı davranışlar ile ilgilidir. Öğretmenler, öğrencilerin bu davranışları “çoğunlukla” ya da “bazen” yaptıklarını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının, öğretmenlere karşı kural dışı davranışlar içerisinde öğrencilerin “en az” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “öğretmene fiili saldırıda bulunma ($\bar{X}= 4,57$), öğretmene küfür etme ($\bar{X}= 4,52$), öğretmenin kılık-kıyafeti ile alay etme ($\bar{X}= 4,50$), öğretmenin eşyalarını izinsiz karıştırma ($\bar{X}= 4,45$), öğretmeni tehdit etme ($\bar{X}= 4,37$)” dir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrencilerin öğretmenlere karşı olan kural dışı davranışları ile ilgili görüşleri incelendiğinde en az yapılan ya da hiç yapılmayan kural dışı davranışların fiili saldırılar olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları göz önüne alındığında, öğretmenler bu davranışların “hiçbir zaman” yapılmadığını düşünmektedirler.

Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında, genel lise öğretmenlerinin öğrencilerin “en çok” yaptıklarını düşündükleri öğretmenlere karşı kural dışı davranışlar, “ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşma ($\bar{X}= 2,57$), ders esnasında dikkat dağıtacak şekilde ses çıkarma ($\bar{X}= 3,11$), öğretmenden sonra sınıfa girme ($\bar{X}= 3,13$), öğretmene yalan söyleme ($\bar{X}= 3,13$), öğretmenin uyarılarını dinlememe ($\bar{X}= 3,22$)” dir.

Genel lise öğretmenlerinin verdikleri yanıtlar ile öğretmenlerin tamamının verdiği yanıtlar arasında paralellik vardır. Genel lise öğretmenlerinin verdiği yanıtlar incelendiğinde, genel lise öğretmenlerinin de bu davranışların, “çoğunlukla” ya da “bazen” yapıldığı yönünde görüş belirttikleri görülmektedir.

Genel lise öğretmenlerinin, öğretmenlere karşı “en az” yapılan kural dışı davranışlar ile ilgili olarak ilk beş sıradaki görüşleri, “öğretmene fiili saldırıda bulunma ($\bar{X}= 4,56$), öğretmene küfür etme ($\bar{X}= 4,52$), öğretmenin kılık-kıyafeti ile alay etme ($\bar{X}= 4,52$), öğretmenin eşyalarını izinsiz karıştırma ($\bar{X}= 4,51$), öğretmene hakaret etme ($\bar{X}= 4,38$)” dir.

Genel lise öğretmenlerinin en az yapılan ya da hiç yapılmayan kural dışı davranışlar ile ilgili görüşleri de öğretmenlerinin tamamının görüşleri ile benzerlik göstermektedir. Genel lise öğretmenleri, öğrencilerin bu davranışları “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Endüstri meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında, endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin öğrencilerin “en çok” yaptıklarını düşündükleri öğretmenlere karşı kural dışı davranışlar, “ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşma ($\bar{X}= 2,37$), ders esnasında dikkat dağıtacak şekilde ses çıkarma ($\bar{X}= 2,75$), öğretmenden sonra sınıfa girme ($\bar{X}= 2,92$), öğretmene yalan söyleme ($\bar{X}= 2,95$), öğretmenin uyarılarını dinlememe ($\bar{X}= 3,00$)” dir.

Endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin verdikleri yanıtlar ile öğretmenlerin tamamının ve genel lise öğretmenlerinin verdikleri yanıtlar arasında paralellik vardır. Endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin verdiği yanıtlar incelendiğinde, endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin de bu davranışların, “çoğunlukla” ya da “bazen” yapıldığı yönünde görüş belirttikleri görülmektedir.

Endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, öğretmenlere karşı “en az” yapılan kural dışı davranışlar ile ilgili olarak ilk beş sıradaki görüşleri, “öğretmene fiili saldırıda bulunma ($\bar{X}= 4,59$), öğretmene küfür etme ($\bar{X}= 4,51$), öğretmenin kılık-kıyafeti ile alay etme ($\bar{X}= 4,38$), öğretmeni tehdit etme ($\bar{X}= 4,38$), öğretmene hakaret etme ($\bar{X}= 4,35$)” dir.

Endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin en az yapılan ya da hiç yapılmayan kural dışı davranışlar ile ilgili görüşleri de öğretmenlerinin tamamının ve genel lise öğretmenlerinin görüşleri ile benzerlik göstermektedir. Endüstri meslek lisesi öğretmenleri, öğrencilerin bu davranışları “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

Genel lise öğretmenleri ile endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin öğretmenlere karşı kural dışı davranışlar içerisinde çok yaptıklarını düşündükleri ilk beş davranışın beşi de ve genel lise öğretmenleri ile endüstri meslek lisesi öğretmenleri bu kural dışı davranışların “bazen” ya da “çoğunlukla” yapıldığını düşünmektedir.

Genel lise öğretmenleri ile endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin en az yapıldığını düşündükleri ilk beş davranışın dördü de aynıdır ve genel lise öğretmenleri ile endüstri meslek lisesi öğretmenleri, bu kural dışı davranışların “hiçbir zaman” yapılmadığını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “öğretmenlere karşı kuraldışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtlar arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan t testi analizi sonuçlarına Tablo 20’de yer verilmiştir.

Tablo 20. Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğretmenlerinin, Öğrencilerin Öğretmenlere Karşı Gösterdikleri Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları

Görev	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Genel Lise Öğretmen	229	57,35	8,96	348	2,07	.03
Endüstri Meslek Lisesi Öğretmen	121	55,25	9,11			

Tablo 20’de de görüldüğü üzere genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, öğrencilerin öğretmenlere karşı gösterdikleri kuraldışı davranışlara ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri okula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(348)} = 2,07$, $p < .05$]. Bu bulgu, öğrencilerin öğretmenlere karşı gösterdikleri kuraldışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşleri ile öğretmenlerin görev yaptıkları okul arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “öğrencilere karşı kural dışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtların dağılımına Tablo 21’de yer verilmiştir.

Tablo 21. Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışları Ne Düzeyde Gösterdikleri İle İlgili Görüşlerinin Dağılımı (Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar)

Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem Sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
16. Arkadaşlarına lakap takma	Genel Lise	2,50	,91585	16	66
	EML	2,10	,82464	16	70
	TOPLAM	2,36	,90439	16	68
17. Arkadaşlarıyla alay etme	Genel Lise	2,66	,89535	13	56
	EML	2,23	,86626	15	67
	TOPLAM	2,52	,90740	13	61
18. Arkadaşlarına yalan söyleme	Genel Lise	2,77	,84719	12	51
	EML	2,40	,87157	11	57
	TOPLAM	2,64	,87266	12	54
	Genel Lise	2,35	,85491	17	70

19. Arkadaşlarına karşı kaba konuşma	Genel Lise	2,35	,85491	17	70
	EML	1,96	,80554	17	72
	TOPLAM	2,22	,85749	17	70
20. Arkadaşlarına kırıcı şaka yapma	Genel Lise	2,58	,87212	14	62
	EML	2,28	,85852	14	65
	TOPLAM	2,48	,87858	14	64
21. Kantin kuyruğunda arkadaşlarının önüne geçme	Genel Lise	2,97	,97533	8	38
	EML	2,74	1,06089	6	37
	TOPLAM	2,89	1,01040	7	39
22. Arkadaşlarının sözünü kesme	Genel Lise	2,51	,94396	15	64
	EML	2,28	,85086	13	64
	TOPLAM	2,44	,91820	15	66
23. Arkadaşlarına tebeşir fırlatma	Genel Lise	3,14	1,22160	6	28
	EML	2,73	1,11631	7	38
	TOPLAM	3,00	1,20052	6	33
24. Arkadaşlarına karşı küfürlü konuşma	Genel Lise	2,80	1,12692	11	49
	EML	2,38	1,09066	12	59
	TOPLAM	2,66	1,13073	11	52

Tablo 21 'in Devamı

Öğrencilere Karşı Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
25. Arkadaşlarını gereksiz yere öğretmenlere şikâyet etme	Genel Lise	2,98	,99103	7	36
	EML	2,50	1,04183	10	49
	TOPLAM	2,81	1,03284	8	41
26. Arkadaşlarına hakaret etme	Genel Lise	2,93	,96628	9	42
	EML	2,54	,93986	9	48
	TOPLAM	2,79	,97328	9	43
27. Arkadaşlarıyla kavga etme	Genel Lise	2,89	,92407	10	44
	EML	2,56	,87457	8	47
	TOPLAM	2,78	,92016	10	44
28. Arkadaşlarının eşyalarına zarar verme	Genel Lise	3,27	,96248	5	23
	EML	2,87	,95368	4	29
	TOPLAM	3,13	,97635	5	25
29. Arkadaşlarına uygunsuz el hareketi yapma	Genel Lise	3,29	,98986	4	22
	EML	2,85	,88794	5	32
	TOPLAM	3,14	,97660	4	24
30. Karşı cinsteki arkadaşlarına uygunsuz sözler söyleme	Genel Lise	3,45	,93370	2	19
	EML	3,14	1,04611	2	20
	TOPLAM	3,34	,98335	2	19
31. Arkadaşlarını tehdit etme	Genel Lise	3,38	1,00913	3	20
	EML	3,12	,99641	3	21
	TOPLAM	3,29	1,01096	3	20
32. Arkadaşlarından zorla para vs. alma	Genel Lise	4,35	,67652	1	7
	EML	4,10	,79374	1	8
	TOPLAM	4,26	,72759	1	7
BOYUT ORTALAMASI	Genel Lise	50,91	11,96695		
	EML	44,88	11,88850		
	TOPLAM	48,83	12,26417		

Tablo 21'de de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının görüşlerine bakıldığında öğretmenlerin, öğrencilere karşı kural dışı davranışlar içerisinde öğrencilerin “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “arkadaşlarına karşı kaba konuşma ($\bar{X}= 2,22$), arkadaşlarına lakap takma ($\bar{X}= 2,36$), arkadaşlarının sözünü kesme ($\bar{X}= 2,44$), arkadaşlarına kırıcı şaka yapma ($\bar{X}= 2,48$), arkadaşlarıyla alay etme ($\bar{X}= 2,52$)” dir.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrencilerin diğer öğrencilere karşı “en çok” yaptıklarını düşündüğü davranışlar sözel olarak oluşabilecek kural dışı davranışlar ile ilgilidir. Öğretmenler, öğrencilerin bu davranışları “çoğunlukla” yaptıklarını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının, öğrencilere karşı kural dışı davranışlar içerisinde öğrencilerin “en az” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “arkadaşlarından zorla para vs. alma ($\bar{X}= 4,26$), karşı cinsteki arkadaşlarına uygunsuz sözler söyleme($\bar{X}= 3,34$), arkadaşlarını tehdit etme ($\bar{X}=3,29$), arkadaşlarına uygunsuz el hareketi yapma ($\bar{X}= 3,14$), arkadaşlarının eşyalarına zarar verme ($\bar{X}= 3,13$)” dir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrencilerin diğer öğrencilere karşı olan kural dışı davranışları ile ilgili görüşleri incelendiğinde en az yapılan ya da hiç yapılmayan kural dışı davranışların fiili saldırılar ya da tehdit gibi zora dayalı kural dışı davranışlar olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları göz önüne alındığında, öğretmenler bu davranışların “hiçbir zaman” yapılmadığını ya da “çok nadir” yapıldığını düşünmektedirler.

Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında, genel lise öğretmenlerinin öğrencilerin “en çok” yaptıklarını düşündükleri öğrencilere karşı kural dışı davranışlar, “arkadaşlarına karşı kaba konuşma ($\bar{X}=2,35$), arkadaşlarına lakap takma ($\bar{X}= 2,50$), arkadaşlarının sözünü kesme($\bar{X}=2,51$), arkadaşlarına kırıcı şaka yapma ($\bar{X}= 2,58$), arkadaşlarıyla alay etme ($\bar{X}= 2,66$)” dir.

Genel lise öğretmenlerinin yukarıdaki görüşleri incelendiğinde, bu görüşler ile öğretmenlerin tamamının görüşleri arasında paralellik olduğu görülmektedir. Genel lise öğretmenleri, öğrencilerin bu davranışları “çoğunlukla” ya da “bazen” yaptıklarını düşünmektedir.

Genel lise öğretmenlerinin, öğrencilerin diğer öğrencilere karşı yaptıkları kural dışı davranışlar içinde en az yapıldığını düşündükleri davranışlar, “arkadaşlarından zorla para vs. alma ($\bar{X}= 4,35$), karşı cinsteki arkadaşlarına uygunsuz sözler söyleme ($\bar{X}= 3,45$), arkadaşlarını tehdit etme ($\bar{X}= 3,38$), arkadaşlarına uygunsuz el hareketi yapma ($\bar{X}= 3,29$), arkadaşlarının eşyalarına zarar verme ($\bar{X}= 3,27$)” dir.

Genel liselerde görev yapan öğretmenlerin yukarıda yer alan görüşleri incelendiğinde bu görüşlerin öğretmenlerin tamamının görüşleri ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Genel lise öğretmenleri, öğrencilerin bu kural dışı davranışları “bazen” ya da “çok nadir” yaptıkları ya da “hiçbir zaman” yapmadıkları yönünde görüş belirtmişlerdir.

Endüstri meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında, endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin öğrencilerin “en çok” yaptıklarını düşündükleri öğrencilere karşı kural dışı davranışlar, “arkadaşlarına karşı kaba konuşma ($\bar{X}= 1,96$), arkadaşlarına lakap takma ($\bar{X}= 2,10$), arkadaşlarıyla alay etme ($\bar{X}= 2,23$), arkadaşlarına kırıcı şaka yapma ($\bar{X}= 2,28$), arkadaşlarının sözünü kesme ($\bar{X}= 2,28$)” dir.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi, endüstri meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile genel lise öğretmenleri ve öğretmenlerin tamamının görüşleri arasında paralellik vardır. Ancak bazı maddelerin önem sırasında farklılık vardır. Bu farklılığa rağmen endüstri meslek lisesi öğretmenleri de diğer gruplarda olduğu gibi, öğrencilerin bu davranışları “çoğunlukla” yaptıkları yönünde görüş belirtmişlerdir.

Endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, öğrencilerin diğer öğrencilere karşı “en az” yapmış oldukları kural dışı davranışlar ile ilgili görüşleri, “arkadaşlarından zorla para vs. alma ($\bar{X}= 4,10$), karşı cinsteki arkadaşlarına uygunsuz sözler söyleme ($\bar{X}= 3,14$), arkadaşlarını tehdit etme ($\bar{X}= 3,12$),

arkadaşlarının eşyalarına zarar verme ($\bar{X}= 2,87$), arkadaşlarına uygunsuz el hareketi yapma ($\bar{X}= 2,85$)” dır.

Endüstri meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin yukarıda yer alan görüşleri incelendiğinde bu görüşlerin öğretmenlerin tamamının ve genel lise öğretmenlerinin görüşleri ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Endüstri meslek lisesi öğretmenleri, öğrencilerin bu kural dışı davranışları “bazen” ya da “çok nadir” yaptıkları yönünde görüş belirtmişlerdir. Endüstri meslek lisesi öğretmenleri, genel lise öğretmenleri ve öğretmenlerin tamamının görüşlerinin aksine, bu kural dışı davranışların “hiçbir zaman” yapılmadığı yönünde görüş belirtmemişlerdir. Buna göre endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin genel lise öğretmenlerine göre, bu kural dışı davranışlar konusunda endüstri meslek lisesi öğrencilerinin daha fazla kural dışı davranışta buldukları yönünde düşündükleri şeklinde yorumlanabilir.

Genel lise öğretmenlerinin ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin öğrencilerin öğrencilere karşı en çok yapılan kural dışı davranışları ile, öğrencilerin en az yaptıkları kural dışı davranışlarının beşinin de aynı olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “öğrencilere karşı kuraldışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtlar arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan t testi analizi sonuçlarına Tablo 22’de yer verilmiştir.

Tablo 22. Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğretmenlerinin, Öğrencilerin Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları

Görev	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Genel Lise Öğretmen	229	50,91	11,96	348	4,49	.00
Endüstri Meslek Lisesi Öğretmen	121	44,88	11,88			

Tablo 22’de de görüldüğü üzere genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, öğrencilerin öğrencilere karşı gösterdikleri kuraldışı davranışlara ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri okula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(348)} = 4,49$, $p < .05$]. Bu bulgu, öğrencilerin öğrencilere karşı gösterdikleri kuraldışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşleri ile öğretmenlerin görev yaptıkları okul arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “ders ortamında kural dışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtların dağılımına Tablo 23’de yer verilmiştir.

Tablo 23. Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışları Ne Düzeyde Gösterdikleri İle İlgili Görüşlerinin Dağılımı (Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar)

Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
33. Derste sakız çiğneme	Genel Lise	3,09	1,06597	7	33
	EML	3,25	,96202	3	18
	TOPLAM	3,14	1,03281	4	23
34. Derste arkadaşlarıyla konuşma	Genel Lise	2,48	,84074	16	67
	EML	2,38	,89789	15	60
	TOPLAM	2,44	,86076	16	65
35. Dersten önce sınıfta ortalığı toz içinde bırakma	Genel Lise	3,13	1,02613	6	29
	EML	2,83	1,00289	9	33
	TOPLAM	3,02	1,02646	7	32
36. Kapıyı çalmadan sınıfa girme	Genel Lise	3,62	,91635	2	16
	EML	3,35	1,03166	2	16
	TOPLAM	3,53	,96514	2	16
37. Sınavda kopya çekme	Genel Lise	2,93	,93663	9	41
	EML	2,86	,85579	7	30
	TOPLAM	2,91	,90881	9	37
38. Derste başka işlerle uğraşma	Genel Lise	2,88	,86809	10	46
	EML	2,65	,77148	11	42
	TOPLAM	2,80	,84195	10	42
39. Derste gerektiğinde not tutmama	Genel Lise	2,82	,91685	11	48
	EML	2,68	,89474	10	39
	TOPLAM	2,77	,91025	11	45
40. Derse iştirak etmeme	Genel Lise	2,72	,87276	14	54
	EML	2,38	,82028	14	58
	TOPLAM	2,60	,86871	14	56
41. Derse hazırlıksız gelme	Genel Lise	2,42	,90784	17	68
	EML	2,07	,87717	17	71
	TOPLAM	2,30	,91140	17	69
42. Derste cep telefonu ile oynama	Genel Lise	3,18	1,04776	4	25
	EML	2,93	1,08578	5	26

	TOPLAM	3,09	1,06615	5	26
43. Verilen ödevleri yapmama	Genel Lise	2,65	,87873	15	58
	EML	2,32	,85844	16	63
	TOPLAM	2,53	,88447	15	59
44. Ders araç gereçlerini getirmeme	Genel Lise	2,76	,88539	12	52
	EML	2,47	,90461	13	52
	TOPLAM	2,66	,90137	13	51
45. Derste kendi yerine oturmama	Genel Lise	2,72	,95333	13	53
	EML	2,62	,90491	12	46
	TOPLAM	2,69	,93681	12	49
46. Sırasında düzgün oturmama	Genel Lise	2,93	,99812	8	40
	EML	2,86	,98270	8	31
	TOPLAM	2,91	,99199	8	36
47. Başka sınıflarda derslere girme	Genel Lise	4,20	,92564	1	9
	EML	3,97	1,04453	1	9
	TOPLAM	4,12	,97309	1	9

Tablo 23 'ün Devamı

Ders Ortamında Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
48. Derslerde yersiz komiklik yaparak dikkat çekmeye çalışma	Genel Lise	3,15	,96802	5	27
	EML	2,90	,94868	6	28
	TOPLAM	3,0686	,96701	6	28
49. Sınıf içinde gezinme	Genel Lise	3,45	1,02781	3	18
	EML	3,17	,97192	4	19
	TOPLAM	3,36	1,01654	3	18
BOYUT ORTALAMASI	Genel Lise	51,20	11,04801		
	EML	47,79	10,51025		
	TOPLAM	50,02	10,97102		

Tablo 23'de de görüldüğü üzere araştırmaya katılan *öğretmenlerin tamamının* görüşlerine bakıldığında öğretmenlerin, ders ortamında kural dışı davranışlar içerisinde öğrencilerin “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “derse hazırlıksız gelme söyleme ($\bar{X}= 2,30$), derste arkadaşlarıyla konuşma ($\bar{X}= 2,44$), verilen ödevleri yapmama ($\bar{X}= 2,53$), derse iştirak etmeme ($\bar{X}= 2,60$), ders araç gereçlerini getirmeme ($\bar{X}= 2,66$)” dir.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin, öğrencilerin ders ortamındaki kural dışı davranışları ile ilgili olarak “en çok” yaptıklarını düşündükleri davranışların, sağlıklı bir sınıf ortamının oluşmasını engelleyebilecek kural dışı davranışlar olduğu söylenebilir. Öğretmenler, öğrencilerin bu davranışları “çoğunlukla” ya da “bazen” yaptıklarını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının görüşlerine bakıldığında, ders ortamında kural dışı davranışlar içerisinde öğrencilerin “en az” yaptıklarını

düşündükleri kural dışı davranışlar, “başka sınıflarda derslere girme ($\bar{X}= 4,12$), kapıyı çalmadan sınıfa girme ($\bar{X}= 3,53$), sınıf içinde gezinme ($\bar{X}= 3,36$), derste sakız çiğneme ($\bar{X}= 3,14$), derste cep telefonu ile oynama ($\bar{X}= 3,09$)” dır.

Araştırmaya katılan genel lise öğretmenlerinin görüşlerine bakıldığında, ders ortamında kural dışı davranışlar içerisinde öğrencilerin “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “derse hazırlıksız gelme ($\bar{X}= 2,42$), derste arkadaşlarıyla konuşma ($\bar{X}= 2,48$), verilen ödevleri yapmama ($\bar{X}= 2,65$), derse iştirak etmeme ($\bar{X}= 2,72$), derste kendi yerine oturmama ($\bar{X}= 2,72$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi araştırmaya katılan genel lise öğretmenlerinin, öğrencilerin ders ortamındaki kural dışı davranışları ile ilgili olarak “en çok” yaptıklarını düşündükleri davranışlar ile öğretmenlerin tamının görüşleri arasında benzerlikler vardır. Bir madde dışında aynı sıra ile aynı yanıtlar verilmiştir. Genel lise öğretmenleri, öğrencilerin bu kural dışı davranışları “çoğunlukla” ya da “bazen” yaptıklarını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan genel lise öğretmenlerinin görüşlerine bakıldığında, ders ortamında kural dışı davranışlar içerisinde öğrencilerin “en az” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “başka sınıflarda derslere girme ($\bar{X}= 4,20$), kapıyı çalmadan sınıfa girme ($\bar{X}= 3,62$), sınıf içinde gezinme ($\bar{X}= 3,45$), derste cep telefonu ile oynama ($\bar{X}= 3,18$), derslerde yersiz komiklik yaparak dikkat çekmeye çalışma ($\bar{X}= 3,15$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi araştırmaya katılan genel lise öğretmenlerinin, öğrencilerin ders ortamındaki kural dışı davranışları ile ilgili olarak en çok yaptıklarını düşündükleri davranışlar ile öğretmenlerin tamamının görüşleri arasında benzerlikler vardır.

Araştırmaya katılan endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşlerine bakıldığında, ders ortamında kural dışı davranışlar içerisinde öğrencilerin “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “derse hazırlıksız gelme

($\bar{X}=2,07$), verilen ödevleri yapmama ($\bar{X}= 2,32$), derste arkadaşlarıyla konuşma ($\bar{X}= 2,38$), derse iştirak etmeme ($\bar{X}= 2,38$), ders araç gereçlerini getirmeme ($\bar{X}=2,47$)” dir.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi araştırmaya katılan endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşleri ile genel lise öğretmenlerinin ve öğretmenlerin tamamının görüşleri arasında paralellik vardır. Endüstri meslek lisesi öğretmenleri, öğrencilerin bu kural dışı davranışları “çoğunlukla” yaptıklarını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşlerine bakıldığında, ders ortamında kural dışı davranışlar içerisinde öğrencilerin “en az” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “başka sınıflarda derslere girme, ($\bar{X}= 3,97$) kapıyı çalmadan sınıfa girme ($\bar{X}= 3,35$), derste sakız çiğneme ($\bar{X}= 3,25$), sınıf içinde gezinme ($\bar{X}= 3,17$), derste cep telefonu ile oynama ($\bar{X}= 2,93$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelerde de görüldüğü gibi araştırmaya katılan endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşleri ile genel lise öğretmenlerinin ve öğretmenlerin tamamının görüşleri arasında paralellik vardır.

Genel lise öğretmenlerinin ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, öğrencilerin ders ortamında gösterdikleri kural dışı davranışlar içerisinde, en çok gösterdikleri ilk beş davranıştan dördünün aynı olduğu; en az gösterdikleri ilk beş davranıştan da dördünün aynı olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “ders ortamında gösterdikleri kuraldışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtlar arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan t testi analizi sonuçlarına Tablo 24’de yer verilmiştir.

Tablo 24. Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğretmenlerinin, Öğrencilerin Ders Ortamında Gösterdikleri Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları

Görev	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Genel Lise Öğretmen	229	51,20	11,04	348	2,79	.005
Endüstri Meslek Lisesi Öğretmen	121	47,79	10,51			

Tablo 24’de de görüldüğü üzere genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, öğrencilerin ders ortamında gösterdikleri kuraldışı davranışlara ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri okula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(348)} = 2,79$, $p < .05$]. Bu bulgu, öğrencilerin ders ortamında gösterdikleri kuraldışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşleri ile öğretmenlerin görev yaptıkları okul arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Diğer Kural Dışı Davranışlar

Öğrencilerin ders ortamındaki kural dışı davranışları ile ilgili olarak, endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşleri ile genel lise öğretmenlerinin ve öğretmenlerin tamamının görüşleri arasında benzerlikler vardır. Endüstri meslek lisesi öğretmenleri bu davranışların “çok nadir” ya da “bazen” yapıldığı yönünde görüş belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, “diğer kural dışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtların dağılımına Tablo 25’de yer verilmiştir.

Tablo 25. Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okulda Yaptıkları Kural Dışı Davranışlar ve Bu Davranışları Ne Düzeyde Gösterdikleri İle İlgili Görüşlerinin Dağılımı (Diğer Kural Dışı Davranışlar)

Diğer Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
50. Kılık-kıyafet kurallarına uymama	Genel Lise	2,72	,96453	15	55
	EML	2,62	,86730	13	45
	TOPLAM	2,68	,93185	14	50
51. Okul içinde sigara içme	Genel Lise	3,70	1,04253	3	13
	EML	3,47	,89512	4	15
	TOPLAM	3,62	,99888	4	15
52. Hırsızlık yapma	Genel Lise	4,04	,82068	1	10
	EML	3,75	,83945	1	11
	TOPLAM	3,94	,83761	1	11
53. Okula kesici veya delici vb. alet getirme	Genel Lise	3,69	,97104	4	14
	EML	3,49	,87677	3	14

	TOPLAM	3,62	,94280	3	14
54. Sıralara, duvarlara yazı yazma, resim yapma	Genel Lise	2,66	1,08978	16	57
	EML	2,64	,95620	11	43
	TOPLAM	2,66	1,04421	15	53
55. Okul araç gereçlerine zarar verme	Genel Lise	2,79	1,07760	14	50
	EML	2,67	,94176	9	40
	TOPLAM	2,75	1,03292	12	47
56. Yerlere çöp atma	Genel Lise	2,40	1,00270	21	69
	EML	2,47	,94052	18	55
	TOPLAM	2,42	,98078	21	67
57. Okulda olduğu halde İstiklal Marşı törenlerine katılmama	Genel Lise	3,89	1,06019	2	12
	EML	3,57	1,08648	2	13
	TOPLAM	3,78	1,07865	2	12
58. Koridorlarda koşma	Genel Lise	2,64	1,04007	17	59
	EML	2,47	,91355	16	53
	TOPLAM	2,58	1,00014	17	57

Tablo 25 'in Devamı

Diğer Kural Dışı Davranışlar	Okul Türü	\bar{X}	Standart Sapma	Boyut İçindeki Önem sırası	Bütün Maddeler İçindeki Sırası
59. Koridorlarda itişip-kakışma	Genel Lise	2,58	1,00746	19	61
	EML	2,41	,90064	19	56
	TOPLAM	2,52	,97419	19	60
60. Ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme	Genel Lise	2,14	,96937	23	72
	EML	2,12	,85216	22	68
	TOPLAM	2,13	,92933	23	72
61. Okulu, sınıfları, tuvaletleri, lavaboları temiz kullanmama	Genel Lise	2,20	,93975	22	71
	EML	2,11	,89620	23	69
	TOPLAM	2,17	,92462	22	71
62. Yerlere tükürme	Genel Lise	3,04	1,10732	7	34
	EML	2,67	1,04255	10	41
	TOPLAM	2,91	1,09779	8	35
63. Okuldan kaçma	Genel Lise	2,89	,92595	12	45
	EML	2,36	,80623	20	62
	TOPLAM	2,71	,92072	13	48
64. Kişisel temizliğine özen göstermeme	Genel Lise	2,90	,89608	11	43
	EML	2,48	,86714	15	51
	TOPLAM	2,76	,90734	11	46
65. Muslukları açık bırakma	Genel Lise	2,97	,99756	9	37
	EML	2,76	,89219	8	35
	TOPLAM	2,90	,96632	9	38
66. Müsabaka-maçlarda küfürlü tezahürat yapma	Genel Lise	3,03	1,09168	8	35
	EML	3,07	1,11927	6	22
	TOPLAM	3,04	1,09985	6	30
67. Arkadaşlarının ödevlerinden kopya çekme	Genel Lise	2,62	,95041	18	60
	EML	2,47	,87630	17	54
	TOPLAM	2,56	,92692	18	58
68. Öğretmenden fazla not isteme	Genel Lise	2,51	1,02853	20	65
	EML	2,49	1,01755	14	50
	TOPLAM	2,50	1,02333	20	62
69. Grup çalışmalarında aldığı görevi yerine getirmeme	Genel Lise	2,94	,89681	10	39
	EML	2,64	,80477	12	44
	TOPLAM	2,84	,87689	10	40
70. Sosyal etkinliklerdeki görevlerini yapmama	Genel Lise	3,15	,91848	6	26
	EML	2,78	,82872	7	34
	TOPLAM	3,02	,90480	7	31
71. Sebepsiz devamsızlık yapma	Genel Lise	2,83	,88611	13	47
	EML	2,26	,84428	21	66
	TOPLAM	2,64	,91257	16	55
72. Sıraların üzerinde dolaşma	Genel Lise	3,47	,99795	5	17
	EML	3,32	,95930	5	17
	TOPLAM	3,42	,98595	5	17
	Genel Lise	67,91	15,76837		

BOYUT ORTALAMASI	Genel Lise	67,91	15,76837		
	EML	63,19	14,17646		
	TOPLAM	66,28	15,38173		

Tablo 25’de de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının görüşlerine bakıldığında öğretmenlerin, diğer kural dışı davranışlar içerisinde öğrencilerin “en çok” yaptıklarını düşündükleri kural dışı davranışlar, “ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme ($\bar{X}= 2,13$), okulu, sınıfları, tuvaletleri, lavaboları temiz kullanmama ($\bar{X}= 2,17$), yerlere çöp atma ($\bar{X}=2,42$), öğretmenden fazla not isteme ($\bar{X}= 2,50$), koridorlarda itişip-kakışma ($\bar{X}= 2,52$)” dır.

Yukarıda da görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının, öğrencilerin diğer kural dışı davranışları ile ilgili görüşleri genellikle okuldaki fiziki mekânlar ile ilgilidir. Öğretmenler, öğrencilerin bu kural dışı davranışları “çoğunlukla” yaptıklarını düşünmektedir.

Öğretmenlerin tamamının, öğrencilerin “en az” yaptığını düşündükleri diğer kural dışı davranışlar, “hırsızlık yapma ($\bar{X}=)3,94$, okulda olduğu halde İstiklal Marşı törenlerine katılmama ($\bar{X}= 3,78$) okula kesici veya delici vb. alet getirme ($\bar{X}= 3,62$), okul içinde sigara içme ($\bar{X}= 3,62$), sıraların üzerinde dolaşma ($\bar{X}= 3,42$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelerin aritmetik ortalamaları dikkate alındığında, öğretmenler, öğrencilerin bu davranışları “çok nadir” yaptığını düşünmektedir. Ancak bu kural dışı davranışlar ile ilgili görüşlerin “hiçbir zaman” yapılmaması gerekirdi. Çünkü bu davranışlar sadece okuldaki kural dışı davranışlar değil aynı zamanda adli olarak da suç teşkil edebilecek davranışlardır.

Araştırmaya katılan genel lise öğretmenlerinin, öğrencilerin “en çok” yaptıkları diğer kural dışı davranışları ile ilgili görüşleri, “ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme ($\bar{X}= 2,14$), okulu, sınıfları, tuvaletleri, lavaboları temiz kullanmama ($\bar{X}= 2,20$), yerlere çöp atma ($\bar{X}= 2,40$),

öğretmenden fazla not isteme ($\bar{X}= 2,51$), koridorlarda itişip-kakışma ($\bar{X}= 2,58$)” dır.

Yukarıda da görüldüğü gibi araştırmaya katılan genel lise öğretmenlerinin, öğrencilerin diğer kural dışı davranışları ile ilgili görüşleri genellikle okuldaki fiziki mekânlar ile ilgilidir. Genel lise öğretmenleri, öğrencilerin bu kural dışı davranışları “çoğunlukla” yaptıklarını düşünmektedir.

Genel lise öğretmenlerinin, öğrencilerin “en az” yaptığını düşündükleri diğer kural dışı davranışlar, “hırsızlık yapma ($\bar{X}= 4,04$), okulda olduğu halde İstiklal Marşı törenlerine katılmama ($\bar{X}= 3,89$), okul içinde sigara içme ($\bar{X}= 3,70$), okula kesici veya delici vb. alet getirme ($\bar{X}= 3,69$), sıraların üzerinde dolaşma ($\bar{X}= 3,47$)” dır.

Yukarıda sıralanan maddelerin aritmetik ortalamaları dikkate alındığında, genel lise öğretmenleri, öğrencilerin bu davranışları “çok nadir” yaptıklarını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, öğrencilerin “en çok” yaptıkları diğer kural dışı davranışları ile ilgili görüşleri, “okulu, sınıfları, tuvaletleri, lavaboları temiz kullanmama ($\bar{X}= 2,11$), ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme ($\bar{X}= 2,12$), sebepsiz devamsızlık yapma ($\bar{X}=2,26$), okuldan kaçma ($\bar{X}= 2,36$), koridorlarda itişip-kakışma ($\bar{X}= 2,41$)” dır.

Yukarıda da görüldüğü gibi endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin bu konudaki görüşleri ile genel lise öğretmenlerinin ve öğretmenlerinin tamamının görüşleri arasında farklılıklar vardır. Endüstri meslek liselerinin gerek öğrenci profilinden gerekse genel olarak meslek liselerinin özelliklerinden dolayı bu farklı görüşler ortaya çıkmış olabilir. Endüstri meslek lisesi öğretmenleri yukarıdaki kural dışı davranışları, öğrencilerin “çoğunlukla” yaptıklarını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, öğrencilerin “en az” yaptıkları diğer kural dışı davranışları ile ilgili görüşleri, “hırsızlık yapma

($\bar{X}= 3,75$), okulda olduğu halde İstiklal Marşı törenlerine katılmama ($\bar{X}= 3,57$), okula kesici veya delici vb. alet getirme ($\bar{X}= 3,49$), okul içinde sigara içme ($\bar{X}= 3,70$), sıraların üzerinde dolaşma ($\bar{X}= 3,32$)” dır.

Yukarıda da görüldüğü gibi endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşleri ile genel lise öğretmenlerinin ve öğretmenlerinin tamamının görüşleri arasında benzerlikler vardır. Endüstri meslek lisesi öğretmenleri, öğrencilerin bu davranışları, “çok nadir” ya da “bazen” yaptıklarını düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, “gösterdikleri diğer kuraldışı davranışlar” ile ilgili olarak vermiş oldukları yanıtlar arasında fark olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan t testi analizi sonuçlarına Tablo 26’da yer verilmiştir.

Tablo 26. Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğretmenlerinin, Gösterdikleri Diğer Kuraldışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Öğrenim Gördükleri Okula Göre T Testi Sonuçları

Görev	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Genel Lise Öğretmen	229	67,91	15,76	348	2,75	.00
Endüstri Meslek Lisesi Öğretmen	121	63,19	14,17			

Tablo 26’da da görüldüğü üzere genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, öğrencilerin gösterdikleri diğer kuraldışı davranışlara ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri okula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(348)} = 2,75$, $p < .05$]. Bu bulgu, öğrencilerin gösterdikleri diğer kuraldışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşleri ile öğretmenlerin görev yaptıkları okul arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Öğrencilerin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Genel Lise Öğretmenleri İle Endüstri Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 27. Öğretmenlerin, Öğrencilerin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okula Göre T Testi Sonuçları

Görev	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Genel Lise Öğretmen	229	227,39	41,41	348	3,54	,000
Endüstri Meslek Lisesi Öğretmen	121	211,12	39,59			

Tablo 27'de de görüldüğü üzere genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin görüşleri, görev yaptıkları okula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(348)} = 3,54$, $p < .05$]. Genel lisede görev yapan öğretmenlerin, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 227,39$) endüstri meslek lisesinde ($\bar{X} = 211,12$) görev yapan öğretmenlere göre daha yüksektir. Anketten alınan yüksek puan, kural dışı davranışların gösterilme düzeyinin düşük olduğuna işaret ettiğinden, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin olarak, genel liselerde görev yapan öğretmenlerin, endüstri meslek lisesinde görev yapan öğretmenlere göre daha olumlu görüşlere sahip olduğu söylenebilir. Ya da öğretmenlerin görüşlerine göre, endüstri meslek lisesi öğrencileri, genel lise öğrencilerine göre daha fazla, kural dışı davranış sergilemektedir. Bu bulgu, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin görüşleri ile öğretmenlerin görev yaptıkları okul arasında anlamlı bir fark olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Genel Lise Öğrencilerinin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Genel Lise Öğretmen ve Öğrencilerinin Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 28'de, genel lise öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlar ile ilgili olarak, genel lise öğrencileri ile öğretmenlerinin görüşleri arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 28. Genel Lise Öğrencileri ve Öğretmenlerinin, Genel Lise Öğrencilerinin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Göreve Göre T Testi Sonuçları

Görev	N	\bar{X}	S	sd	t	P
Genel Lise Öğretmen	229	227,39	41,41	535	15,75	,000
Genel Lise Öğrenci	308	292,80	54,80			

Tablo 28’de de görüldüğü üzere genel lise öğrencileri ve öğretmenlerinin, genel lise öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin görüşleri görevlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(535)} = 15,75$, $p < .05$]. Genel lisede öğrenim gören öğrencilerin, genel lise öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 292,80$) genel liselerde görev yapan öğretmenlere ($\bar{X} = 227,39$) göre daha yüksektir. Anketten alınan yüksek puan, kural dışı davranışların gösterilme düzeyinin düşük olduğuna işaret ettiğinden, genel lise öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin olarak, genel liselerde öğrenim gören öğrencilerin, genel liselerde görev yapan öğretmenlere göre daha olumlu görüşlere sahip olduğu söylenebilir. Bu bulgu, genel lise öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin olarak, genel lise öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşleri ile bu iki grubun görevleri arasında anlamlı bir fark olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Endüstri Meslek Lisesi Öğretmen ve Öğrencilerinin Görüşleri Arasındaki Fark

Tablo 29’da, endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlarla ilgili olarak endüstri meslek lisesi öğrencileri ile öğretmenlerinin görüşleri arasında farklılık olup olmadığının belirlenmesi amacı ile yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 29. Endüstri Meslek Lisesi Öğrencileri ve Öğretmenlerinin, Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okulda Gösterdikleri Kural Dışı Davranışlara İlişkin Görüşlerinin Göreve Göre T Testi Sonuçları

Görev	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Endüstri Meslek Lisesi Öğretmen	121	211,12	39,59	216	10,03	,000
Endüstri Meslek Lisesi	97	284,69	62,91			

Öğrenci						
---------	--	--	--	--	--	--

Tablo 29'da da görüldüğü üzere endüstri meslek lisesi öğrencileri ve öğretmenlerinin, endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin görüşleri görevlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(216)} = 10,03$, $p < .05$]. Endüstri meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin, endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 284,69$) endüstri meslek liselerinde görev yapan öğretmenlere ($\bar{X} = 211,12$) göre daha yüksektir. Anketten alınan yüksek puan, kural dışı davranışların gösterilme düzeyinin düşük olduğuna işaret ettiğinden, endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin olarak, endüstri meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin, endüstri meslek liselerinde görev yapan öğretmenlere göre daha olumlu görüşlere sahip olduğu söylenebilir. Bu bulgu, endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin olarak, endüstri meslek lisesi öğretmenleri ve öğrencilerinin görüşleri ile bu iki grubun görevleri arasında anlamlı bir fark olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

BÖLÜM IV

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgulardan çıkan sonuçlara ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilmiş olan önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

1. Genel lise öğrencilerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en çok” yaptıklarını düşündükleri ilk beş davranış, “derste arkadaşlarıyla konuşma ($\bar{X}= 2,99$), arkadaşlarına lakap takma ($\bar{X}= 3,03$), ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşma ($\bar{X}= 3,24$), ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme ($\bar{X}= 3,39$), sınavda kopya çekme ($\bar{X}= 3,43$)” dir.

Genel lise öğrencileri, bu kural dışı davranışları “bazen” ya da “çok nadir” yaptıklarını düşünmektedir.

2. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en çok” yaptıklarını düşündükleri ilk beş davranış, “arkadaşlarına lakap takma ($\bar{X}= 2,98$), derste arkadaşlarıyla konuşma ($\bar{X}= 3,15$), okuldan kaçma ($\bar{X}= 3,39$), sınavda kopya çekme ($\bar{X}= 3,46$), arkadaşlarına karşı kaba konuşma ($\bar{X}= 3,48$)” dir.

Endüstri meslek lisesi öğrencileri, bu kural dışı davranışları “bazen” ya da “çok nadir” yaptıklarını düşünmektedir.

3. Genel lise öğrencilerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en az” yaptıklarını düşündükleri ilk beş davranış, “öğretmene

fiili saldırıda bulunma ($\bar{X}= 4,85$), öğretmenin eşyalarını izinsiz karıştırma ($\bar{X}=4,85$), öğretmeni tehdit etme ($\bar{X}= 4,81$), öğretmene küfür etme ($\bar{X}= 4,76$), arkadaşlarından zorla para vs. alma ($\bar{X}= 4,75$)” dır.

Genel lise öğrencileri, bu kural dışı davranışları “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

4. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en az” yaptıklarını düşündükleri ilk beş davranış, “öğretmene fiili saldırıda bulunma ($\bar{X}= 4,86$), öğretmeni tehdit etme ($\bar{X}= 4,82$), arkadaşlarından zorla para vs. alma ($\bar{X}= 4,79$), öğretmenin eşyalarını izinsiz karıştırma ($\bar{X}= 4,75$), öğretmene küfür etme ($\bar{X}= 4,73$)” dir.

Endüstri meslek lisesi öğrencileri, bu kural dışı davranışları “hiçbir zaman” yapmadıklarını düşünmektedir.

5.Genel lise öğretmenlerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en çok” yapıldığını düşündükleri ilk beş davranış, “ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme ($\bar{X}= 2,14$), okulu, sınıfları, tuvaletleri, lavaboları temiz kullanmama ($\bar{X}= 2,20$), arkadaşlarına karşı kaba konuşma ($\bar{X}= 2,35$), yerlere çöp atma ($\bar{X}= 2,40$), derse hazırlıksız gelme ($\bar{X}=2,42$)” dir.

Genel lise öğretmenleri, bu kural dışı davranışların “çoğunlukla” yapıldığını düşünmektedir.

6.Endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en çok” yapıldığını düşündükleri ilk beş davranış, “arkadaşlarına karşı kaba konuşma ($\bar{X}= 1,96$), derse hazırlıksız gelme ($\bar{X}= 2,07$), arkadaşlarına lakap takma ($\bar{X}= 2,10$), okulu, sınıfları, tuvaletleri, lavaboları temiz kullanmama ($\bar{X}= 2,11$), ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme ($\bar{X}= 2,12$)” dir.

Endüstri meslek lisesi öğretmenleri, bu kural dışı davranışların “çoğunlukla” yapıldığını düşünmektedir.

7. Genel lise öğretmenlerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en az” yapıldığını düşündükleri ilk beş davranış, “öğretmene fiili saldırıda bulunma ($\bar{X}= 4,56$), öğretmene küfür etme ($\bar{X}= 4,52$), öğretmenin kılık-kıyafeti ile alay etme ($\bar{X}= 4,52$), öğretmenin eşyalarını izinsiz karıştırma ($\bar{X}=4,51$), öğretmene hakaret etme ($\bar{X}= 4,38$)” dir.

Genel lise öğretmenleri, bu kural dışı davranışların “hiçbir zaman” yapılmadığını düşünmektedir.

8. Endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en az” yapıldığını düşündükleri ilk beş davranış, “öğretmene fiili saldırıda bulunma ($\bar{X}= 4,59$), öğretmene küfür etme ($\bar{X}= 4,51$), öğretmenin kılık-kıyafeti ile alay etme ($\bar{X}= 4,45$), öğretmeni tehdit etme ($\bar{X}= 4,38$), öğretmene hakaret etme ($\bar{X}= 4,35$)” dir.

Endüstri meslek lisesi öğretmenleri, bu kural dışı davranışların “hiçbir zaman” yapılmadığını düşünmektedir.

9. Genel lise öğrencileri ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin görüşleri, öğrenim gördükleri okula göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

10. Genel lise öğretmenleri ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin görüşleri, görev yaptıkları okula göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Genel liselerde görev yapan öğretmenler, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışların, endüstri meslek lisesinde görev yapan öğretmenlere göre az yapıldığı düşünmektedir.

11. Genel lise öğrencileri ve öğretmenlerinin, genel lise öğrencilerinin okula gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin görüşleri, görevlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Genel liselerde öğrenim gören öğrenciler öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışların, genel liselerde görev yapan öğretmenlere göre daha az yapıldığını düşünmektedir.

12. Endüstri meslek lisesi öğrencileri ve öğretmenlerinin, endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okulda gösterdikleri kural dışı davranışlara ilişkin görüşleri, görevlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Endüstri meslek liselerinde öğrenim gören öğrenciler, öğrencilerin okulda gösterdikleri kural dışı davranışların, endüstri meslek liselerinde görev yapan öğretmenlere göre daha az yapıldığını düşünmektedir.

Öneriler

Genel liselerde ve endüstri meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin gösterdikleri “ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşma, ders esnasında dikkat dağıtacak şekilde ses çıkarma, öğretmenin uyarılarını dinlememe, derste arkadaşlarıyla konuşma, sınavda kopya çekme, derse hazırlıksız gelme, derste başka işlerle uğraşma, derste gerektiğinde not tutmama, derse iştirak etmeme, derste yersiz komiklik yaparak dikkat çekmeye çalışma, sınıf içinde gezinme” gibi kural dışı davranışların gösterilme sıklığının en aza indirilebilmesi için, öğretmenlere sınıf içi iletişim, sınıf yönetimi vb. konularda kurs, seminer, konferans vb. faaliyetler düzenlenmelidir.

Öğrencileri kural dışı davranışlara yönelten nedenlerin neler olduğu, öğrencilerin okullarda yaptıkları şiddetin nedenleri ve bu konularda ne gibi tedbirler alınabileceği konusunda araştırma yapılmalıdır.

Öğrencilerin arkadaşlarına karşı gösterdikleri “arkadaşlarına lakap takma, arkadaşlarına karşı kaba konuşma, arkadaşlarının sözünü kesme, arkadaşlarıyla alay etme, arkadaşlarına kırıcı şaka yapma, arkadaşlarıyla kavga etme” gibi kural dışı davranışların gösterilme sıklığının en aza indirilebilmesi için, okul yöneticileri ve öğretmenler, öğrencilerin okul içinde birbirleriyle istedik

ilişkiler kurabilecekleri demokratik bir ortam yaratmalı; sosyal ve sportif faaliyetlerle öğrencilerin kaynaşmalarını sağlamalıdır.

Öğrencilerin gösterdikleri “öğretmenden sonra sınıfa girme, arkadaşlarıyla kavga etme, ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme, koridorlarda koşma, koridorlarda itişip kakışma” gibi kural dışı davranışların gösterilme sıklığının en aza indirilebilmesi için, nöbetçi öğretmenlerin görevlerini daha duyarlı yapmaları sağlanmalı; sınıf rehber öğretmenleri ve okul rehber öğretmeni tarafından bu konularda öğrenciler bilinçlendirilmelidir.

Öğrencilerin okul ortamında gösterdikleri kural dışı davranışların gösterilme sıklığının en aza indirilebilmesi için, rehber öğretmeni bulunmayan okullara da rehber öğretmen ataması yapılmalı; öğrencilerde gözlemlenen kural dışı davranışlara yönelik, rehber öğretmenler tarafından öğretmenlere kurs, seminer konferans vb. faaliyetler düzenlenmelidir.

Bu araştırmanın 9. sınıf öğrencileri ile sınırlı tutulması nedeniyle, aynı araştırma 10., 11. ve 12 sınıflarda ve farklı alan/bölümlerde de yapılarak, sonuçlar bulunmalı; kural dışı davranışların gösterilme sıklığının en aza indirilebilmesi için sonuca etki eden faktörlerin tespit edilmesine çalışılmalıdır.

Genel liselerde ve endüstri meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin, öğrenci davranışları ile ilgili hizmetiçi eğitim ihtiyaçları belirlenmeli; okul yöneticileri, öğretmenler, okul disiplin kurulu, il ve ilçe disiplin kurulu üyelerine sınıf içi iletişim, öğrencilerin gelişim özellikleri, gençlik ve ergenlik psikolojisi vb. konularda kurs, seminer konferans vb. faaliyetler düzenlenmelidir.

Araştırmada belirlenen kuralları öğretmen ve öğrencilerin ne derecede benimsediği ile ilgili araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

Ağır, İ. (1991). **Orta Dereceli Okul Öğrencilerinin İşledikleri Disiplin Suçları**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Altinkurt, Y. (2003). **Endüstri Meslek Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Çerçevesinde İletişim Özelliklerinin Belirlenmesi**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Balabanlı, F. (1990). **Öğretmen Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Balcı, A. (2004). **Sosyal Bilimlerde Araştırma**. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Başar, H. (1999). **Sınıf Yönetimi**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

Başaran, İ. E. (1992). **Eğitim Psikolojisi**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.

Bursalıoğlu, Z. (2002). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış**. Ankara: Pegem A Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.

Büyüköztürk, Ş. & Çokluk Ö. & Köklü N. (2002). **Tez Önerisi Hazırlama ve Tez Yazım Kılavuzu**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınları.

Cinoğlu, O. (2003). **İlköğretim Okulu Birinci Kademe Öğrencilerinin Sınıf İçi Olumsuz Davranışları ve Öğretmenlerin Olumsuz Davranışlar ile İlgili Görüş ve Tepkileri**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çelik, V. (2003). **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Çeviren, A. S. (2001). **Üç Farklı Nitelikteki Lise 2. Sınıfı Öğrencilerinin Riskli Davranışlarının Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Dağdelen, Ö. (1999). **İlköğretim Öğrencilerinin Sınıf İçi Olumsuz Davranışlarının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Karşılaştırılması**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demirel, Ö. (2003). **Eğitim Sözlüğü**. Ankara: Pegem A Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.

Dökmen, Ü. (2001). **İletişim Çatışmaları ve Empati**. İstanbul: Sistem Yayıncılık ve Mat. San. Tic. A. Ş.

Ekşi, A. (1990). **Çocuk, Genç, Ana Babalar**. Ankara: Bilgi Yayınevi.

Erden, M., (2005). **Sınıf Yönetimi**. İstanbul: Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. ve San. Ltd. Şti.

Eripek, S. (1980), **Ankara İli Merkezinde Bulunan Ortaöğretim Kurumlarında Disiplin Uygulamaları ve Bu Uygulamaların Uyum Sorunları Yönünden Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Güner, İ. (2001). **Sınavla Öğrenci Alan Devlet Lisesi Öğrencilerinin Problemleri**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1988). **İnsan ve İnsanlar**. İstanbul: Evrim Basım Yayım Dağıtım.

Kalaycı, Ş. (2005). **Faktör Analizi, SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri**; (Edt: Ş. Kalaycı). Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti., Ankara

Karasar, N. (1995). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: 3A Eğitim Araştırma Danışmanlık Ltd.

Kıran, B. (2002). **Akran Baskısı Farklı Olan Öğrencilerin Risk Alma, Sigara İçme Davranışı ve Okul Başarılarının İncelenmesi**. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Milli Eğitim Temel Kanunu. Resmi Gazete, 26/06/1973, sayı: 14574.

Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. Resmi Gazete, 27/08/2003. Sayı: 25212

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği. Resmi Gazete, 31/01/1995. Sayı: 22.188

Onur, B. (1985). **Ergenlik Psikolojisi**. Ankara: Hacettepe TAŞ Kitapçılık.

Ökdem, M. (2002), **İlköğretim Okullarında Öğretmenlerin Kural Dışı Davranışları**. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Pektaş, S. (1988), **Sözel Olmayan Öğretmen Davranışlarının Öğretime Etkilerinin Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Söylemez, S. (2005). **Ergenlik Hakkında**. İstanbul: Morpa Yayınları.

Şenses, V. (1990). **Tokat İli Merkez ve İlçe Ortadereceli Okul Öğrencilerinin Disipline Aykırı Davranışlarda Bulunma Nedenlerinin Araştırılması**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Taymaz, H. (1982). **Teftiş**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.

Tertemiz, N. (2000). **Sınıf Yönetimi ve Disiplin**. Leyla Küçükahmet (ed.) Ankara: Nobel Yayıncılık.

Türkeç, Abdil. (1986). **Ortadereceli Okullardaki Öğrencilerde Görülen Disiplinsiz Davranışlar ve Bunlara Uygulanan Yaptırımlar**. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yavuzer, H. (1994). **Ana-Baba ve Çocuk**. İstanbul: Remzi Kitapevi A.Ş.

Yavuzer, H. (1993). **Çocuk Psikolojisi**. İstanbul: Remzi Kitapevi A.Ş.

Yeşilmen (1983), **Sınıf-içi Sözlü Öğretimin Etkileşim Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi**, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, H. (2003). **Sevgili Anne ve Babacığım**. Konya: Çizgi Kitapevi.

Yörükoğlu, A. (1987). **Gençliğin Eğitimi**. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Genel Yayın No: 274, 2. Baskı.

Yörükoğlu, A. (1996). **Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları**. Ankara: Özgür Yayınları.

Yörükoğlu, A. (1994). **Çocuk Ruh Sağlığı**. 19. Basım. İstanbul.

EKLER

Ek 1 - Öğrencilerin Okul İçindeki Kural Dışı Davranışları Anketi

Sevgili Öğrenci,

Bu anket, "Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okuldaki Kural Dışı Davranışlarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" konulu yüksek lisans tezine veri toplama amacıyla hazırlanmıştır. Anketi bölümlerinin başlarındaki açıklamaya göre cevaplayınız. Ankete adınızı ya da herhangi bir kimlik bilginizi yazmayınız. Anketle toplanan veriler, yalnızca araştırmanın amaçları doğrultusunda kullanılacak, hiçbir şahıs veya kuruma verilmeyecektir. Bu nedenle cevaplama sırasında samimi ve objektif davranmanız beklenmektedir. Duyarlılığınız ve ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Ali İhsan OKAT

Ankara Üniversitesi-Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

İletişim: aliihsanokat@yahoo.com, aliihsanokat@hotmail.com Tel: 0 532 493 67 38, 0 505 385 10 14

Kişisel Bilgiler									
I. Okulunuzun Türü		Genel Lise	2	Meslek Lisesi					
1									
II. Cinsiyetiniz		Kız	2	Erkek					
1									
III. Yaşınız									

Öğrencilerin Okul İçindeki Kural Dışı Davranışları Anketi	
<p>Açıklama: Bu bölümde, okulunuz dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okul içindeki kural dışı davranışları hangi düzeyde gösterdikleri konusundaki ifadelere yer verilmiştir. Anket sayfalarının sol tarafında, öğrencilerin kural dışı davranışları, sağ tarafında kural dışı davranışları gösterme düzeyleri bulunmaktadır. Bu düzeyler, “Hiçbir zaman”, “Çok nadir”, “Bazen” “Çoğunlukla”, “Her zaman” şeklinde düzenlenmiştir. Sizden, dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okul içinde gösterdikleri kural dışı davranışları ne düzeyde gözlediğinizi, ifadenin karşısında yer alan seçeneklerden uygun olanının içine (X) işareti koyarak belirtmeniz istenmektedir. Lütfen maddelerin hepsini cevaplandırınız. Her maddeye ilişkin seçeneklerden sadece birini işaretleyiniz.</p>	
	Ölçek

1. Hiçbir Zaman
2. Çok Nadir
3. Bazen
4. Çoğunlukla
5. Her Zaman

A) ÖĞRETMENLERE KARŞI KURAL DIŞI DAVRANIŞLAR	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

<u>1</u>	Öğretmenden sonra sınıfa girme	☐	☐	☐	☐	☐	<u>1</u>
<u>2</u>	Öğretmenin sınıfa girdiğini gördüğü halde ayağa kalkmama	☐	☐	☐	☐	☐	<u>2</u>
<u>3</u>	Ders esnasında öğretmenden izin almadan konuşma	☐	☐	☐	☐	☐	<u>3</u>
<u>4</u>	Ders esnasında dikkat dağıtacak şekilde ses çıkarma	☐	☐	☐	☐	☐	<u>4</u>
<u>5</u>	Ders esnasında dikkat dağıtıcı fiziksel gürültü yapma	☐	☐	☐	☐	☐	<u>5</u>
<u>6</u>	Öğretmenin uyarılarını dinlememe	☐	☐	☐	☐	☐	<u>6</u>
<u>7</u>	Öğretmene yalan söyleme	☐	☐	☐	☐	☐	<u>7</u>
<u>8</u>	Öğretmenin eşyalarını izinsiz karıştırma	☐	☐	☐	☐	☐	<u>8</u>
<u>9</u>	Öğretmenin kılık-kıyafeti ile alay etme	☐	☐	☐	☐	☐	<u>9</u>
<u>10</u>	Öğretmene lakap takma	☐	☐	☐	☐	☐	<u>10</u>
<u>11</u>	Öğretmenden izinsiz sınıfı terk etme	☐	☐	☐	☐	☐	<u>11</u>
<u>12</u>	Öğretmene hakaret etme	☐	☐	☐	☐	☐	<u>12</u>
<u>13</u>	Öğretmene küfür etme	☐	☐	☐	☐	☐	<u>13</u>
<u>14</u>	Öğretmeni tehdit etme	☐	☐	☐	☐	☐	<u>14</u>
<u>15</u>	Öğretmene fiili saldırıda bulunma	☐	☐	☐	☐	☐	<u>15</u>
<u>16</u>	Diğer	☐	☐	☐	☐	☐	<u>16</u>

D) DİĞER KURAL DIŞI DAVRANIŞLAR					
	1	2	3	4	5
53 Kılık-kıyafet kurallarına uymama	☐	☐	☐	☐	☐
54 Okul içinde sigara içme	☐	☐	☐	☐	☐
55 Hırsızlık yapma	☐	☐	☐	☐	☐
56 Okula kesici veya delici vb. alet getirme	☐	☐	☐	☐	☐
57 Sıralara, duvarlara yazı yazma, resim yapma	☐	☐	☐	☐	☐
58 Okul araç gereçlerine zarar verme	☐	☐	☐	☐	☐
59 Yerlere çöp atma	☐	☐	☐	☐	☐
60 Okulda olduğu halde İstiklal Marşı törenlerine katılmama	☐	☐	☐	☐	☐
61 Koridorlarda koşma	☐	☐	☐	☐	☐
62 Koridorlarda itişip-kakışma	☐	☐	☐	☐	☐
63 Ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme	☐	☐	☐	☐	☐
64 Okulu, sınıfları, tuvaletleri, lavaboları temiz kullanmama	☐	☐	☐	☐	☐
65 Yerlere tükürme	☐	☐	☐	☐	☐
66 Okuldan kaçma	☐	☐	☐	☐	☐
67 Kişisel temizliğine özen göstermeme	☐	☐	☐	☐	☐
68 Muslukları açık bırakma	☐	☐	☐	☐	☐
69 Müsabaka-maçlarda küfürlü tezahürat yapma	☐	☐	☐	☐	☐
70 Arkadaşlarının ödevlerinden kopya çekme	☐	☐	☐	☐	☐
71 Öğretmenden fazla not isteme	☐	☐	☐	☐	☐
72 Grup çalışmalarında aldığı görevi yerine getirmeme	☐	☐	☐	☐	☐
73 Sosyal etkinliklerdeki görevlerini yapmama	☐	☐	☐	☐	☐
74 Sebepsiz devamsızlık yapma	☐	☐	☐	☐	☐
75 Sıraların üzerinde dolaşma	☐	☐	☐	☐	☐
76 Diğer	☐	☐	☐	☐	☐

Yardımlarınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

D) DİĞER KURAL DIŞI DAVRANIŞLAR					
	1	2	3	4	5
53 Kılık-kıyafet kurallarına uymama	☐	☐	☐	☐	☐
54 Okul içinde sigara içme	☐	☐	☐	☐	☐
55 Hırsızlık yapma	☐	☐	☐	☐	☐
56 Okula kesici veya delici vb. alet getirme	☐	☐	☐	☐	☐
57 Sıralara, duvarlara yazı yazma, resim yapma	☐	☐	☐	☐	☐
58 Okul araç gereçlerine zarar verme	☐	☐	☐	☐	☐
59 Yerlere çöp atma	☐	☐	☐	☐	☐
60 Okulda olduğu halde İstiklal Marşı törenlerine katılmama	☐	☐	☐	☐	☐
61 Koridorlarda koşma	☐	☐	☐	☐	☐
62 Koridorlarda itişip-kakışma	☐	☐	☐	☐	☐
63 Ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme	☐	☐	☐	☐	☐
64 Okulu, sınıfları, tuvaletleri, lavaboları temiz kullanmama	☐	☐	☐	☐	☐
65 Yerlere tükürme	☐	☐	☐	☐	☐
66 Okuldan kaçma	☐	☐	☐	☐	☐
67 Kişisel temizliğine özen göstermeme	☐	☐	☐	☐	☐
68 Muslukları açık bırakma	☐	☐	☐	☐	☐
69 Müsabaka-maçlarda küfürlü tezahürat yapma	☐	☐	☐	☐	☐
70 Arkadaşlarının ödevlerinden kopya çekme	☐	☐	☐	☐	☐
71 Öğretmenden fazla not isteme	☐	☐	☐	☐	☐
72 Grup çalışmalarında aldığı görevi yerine getirmeme	☐	☐	☐	☐	☐
73 Sosyal etkinliklerdeki görevlerini yapmama	☐	☐	☐	☐	☐
74 Sebepsiz devamsızlık yapma	☐	☐	☐	☐	☐
75 Sıraların üzerinde dolaşma	☐	☐	☐	☐	☐
76 Diğer	☐	☐	☐	☐	☐

Yardımlarınız ve zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

SUMMARY

Okat, Ali İhsan, The Opinions Of Teachers and Students Reagarding To Misbehaviours At General and Vocational High Schools In Adana Province, Master Thesis, Supervisor: Prof. Dr. İnayet Aydın. 79 s.

This is a descriptive study which aimed to find out and compare the opinions of teachers and students regarding the misbehavior at general and vocational high schools.

The population of the survey composed of teachers and the ninth grade students who are taught in Vocational High Schools and General High Schools in Adana province. The participant of the research sample (In total 755) included 350 teachers and 405 students.

The questionnaire was used as a data gathering technique. The data collected thorough questionnaires have been analyzed by using SPSS (Statistical Package for Social Sciences). During the analysis, arithmetic mean and the Standard deviation were found. In addition, in order to find out whether or not there is any significant differences between the opinions of teachers and students about the misbehaviors of students at school the t-test were used.

The main findings of the research can be summarized as follows.

As far as the misbehaviors according to the General High School students are concerned, the main misbehavior found to be “ talking with their friends during the lesson”. When looked at the misbehaviors according to the Vocational High School students, “giving nicknames to their friends” found to be the mostly used one.

Of all the misbehaviors included in the questionnaire the most applied primary misbehaviors according to the teachers of General High school was;

“waiting in front of the door although the bell rings”. This is “talking unkindly towards their friends” for Vocational High School teachers.

It has been found that, there is a significant difference between the opinions of General High School teachers and Vocational High School teachers about the misbehaviors of the students. When General High School teachers and Vocational High School teachers’ opinions are compared, General High School teachers think that students are doing less misbehavior.

It has been found that there were no significant differences between the opinions of General High School students and Vocational High School students about the misbehaviors of the students.

ÖZET

Okat, Ali İhsan, Adana İli, Genel Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Okuldaki Kural Dışı Davranışlarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. İnayet Aydın. 79 s.

Bu çalışma, genel lise ve endüstri meslek lisesi öğrencilerinin okuldaki kural dışı davranışlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin belirlenmesine ve karşılaştırılmasına yönelik tarama modelinde bir araştırmadır.

Araştırmanın hedef evrenini, Adana ili merkez ilçelerinde bulunan endüstri meslek lisesi ve genel lisenin dokuzuncu sınıf öğrencileri ve bu okulların dokuzuncu sınıflarında derslere giren öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde, 350 öğretmen ve 405 öğrenci olmak üzere toplam 755 katılımcı bulunmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anketler ile toplanan verilerin analizi, SPSS istatistik programı ile yapılmıştır. Analizlerde aritmetik ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Ayrıca, öğretmen ve öğrencilerin okulda kural dışı davranışları hakkındaki görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını bulmak için t-testi analizleri kullanılmıştır.

Araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Genel lise öğrencilerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en çok” yaptıklarını düşündükleri davranış; “derste arkadaşlarıyla konuşma”dır. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en çok” yaptıklarını düşündükleri davranış; “arkadaşlarına lakap takma”dır.

Genel lise öğretmenlerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en çok” yapıldığını düşündükleri davranış; “ders zili çalmasına rağmen sınıf kapısının önünde bekleme”dir. Endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin, ankette yer alan kural dışı davranışların tamamı içerisinde “en

çok” yapıldığını düşündükleri davranış; “arkadaşlarına karşı kaba konuşma” dır.

Genel Lise öğretmenleri ile Meslek Lisesi öğretmenlerinin, öğrencilerin kural dışı davranışları ile ilgili görüşleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Genel lise öğretmenleri, Endüstri Meslek lisesi öğretilerine göre öğrencilerin kural dışı davranışları daha az yaptıklarını düşünmektedir.

Genel Lise öğrencileri ile Meslek Lisesi öğrencilerinin, kural dışı davranışları ile ilgili görüşleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır.